

SOCIETATEA DE MAINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul IV
N-rul 9

Cultura, cultura va scăpa pe Români și cultura
numai națională poate fi. A. Papiu Ilarianu

Numărul
Lei 15

CLUJ, DUMINECĂ 6 MARTIE 1927

CUPRINSUL:

- ACTUALITĂȚI:** Aurel C. Popovici — — — — — Dr. I. Nandris
Discuții și recenzii (Posibilitățile de capitalism în Grecia veche. — Dunărea noastră. — O expertiză austriacă. — Revoluția din 1918) — — — — — Ion Clopoțel
Corespondență din București (Edilitatea publică) — — — — — Ion Băilă
Apostolii — — — — — H. Trandafir
- PROBLEME ECONOMICE:** Camere de agricultură „regionale” sau „judetene”? — — — — — Dr. Valeriu Moldovan
Asigurarea contra șomajului în Anglia — — — — — Gh. Enescu
- POLITICA EXTERNĂ:** Europa de mâine (II) — — — — — Wickham Steed
- ARDEALUL VECHIU:** Deputații români în dieta din Pesta la 1861 — — — — — Dr. Coriolan Suci
- CRONICA MEDICO-SOCIALĂ:** Proiectele de legi igienice sociale — — — — — Z. Balint
- CRONICI CULTURALE ȘI ARTISTICE:** A treia Fundație. — Teatru (Cămila trece prin urechile acului). — Conferințe (A. Maior: Viața soarelui; Colonel Bădulescu: Educația fizică) — — — — — O. B.
Săptămâna muzicală (Festivalul Grozăvescu. — Lakmé, de Léo Delibes) — — — — — Aurel Decel
- CRONICA ECONOMICĂ-FINANCIARĂ:** Bilanțul Băncii „Albina” din Sibiu. — Creșterea leului. — Situația Băncii Naționale din Cehoslovacia — — — — — Dr. Traian Nichiciu
- FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNNALE:** Biata limbă „de stat”. — O expoziție interesantă. — Imperialism anglo-saxon. — Uniunea interparlamentară și chestiunea minorităților noastre. — Suprimarea vizumului la pașapoarte. — Moda în școalele de fete din Ungaria. — Redacționale. — Cronică mărunță. — Bibliografie.

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIJA: CLUJ, PIAȚA UNIREI No. 8
CALEA VICTORIEI No. 51

Abonamente: Pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoite. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

„BANCA AGRARĂ”, Societate Anonimă Privilegiată Cluj**Convocare**

În conformitate cu art. 9 din statutele societății, domnii acționari ai „Băncii Agrare”, Societate Anonimă Privilegiată din Cluj sunt convocați la

Adunarea generală ordinară

care se va ține la 24 Martie 1927 ora 10 a. m. în localul băncii din Cluj (Cal. Reg. Ferdinand 36-38) cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul consiliului de administrație, al comitetului de cenzori și aprobarea bilanțului anului de gestiune 1926.
3. Impărțirea profitului curat.
4. Darea absoluturului consiliului de administrație și comitetului de cenzori pentru gestiunea anului 1926.
5. Alegerea consiliului de administrație.
6. Alegerea comitetului de cenzori.
7. Alegerea delegațiunii speciale pentru chestiunile disciplinare și de pensionare ale

directorilor și subdirectorilor, în conformitate cu art. 36 din statute.

8. Stabilirea jetoanelor de prezență.
În conformitate cu art. 14 din statutele societății, numai acele acțiuni au drept de vot în adunările generale, care sunt înscrise în condica acțiunilor pe nume, cu cel puțin una lună înainte de încheierea anului de gestiune.

Justificarea acționarilor participanți la adunarea generală se va face prin prezentarea scrisorilor de convocare, prin buletinul de vot liberat la cerere de direcțiune, după stabilirea identității acționarului înscris în

registru nominal, fie prin procura cuprinsă pe convocator, sau pe buletinul liberat.

Depunerea acțiunilor, respective a procurilor în scopul indicat mai sus, se poate face la casieria societății din Cluj, la succursalele ei din București, Beiuș, Timișoara, Lipova și agenția Orșova, la Banca Marmarosch Blank & Co. Banca Chrissoveloni din București, Banca de Credit Român, Banca Țărănească din București, precum și la toate institutele membre ale „Solidarității”, până la 16 Martie 1927.

Cluj, la 12 Februarie 1927.

Consiliul de Administrație

Bilanț general la 31 Decembrie 1926

ACTIV		PASIV	
Cassa	5182270.87	Capital social	55000000.—
Devize și monede	213077.—	Fond de rezervă statutar	4232819.91
Efecte publice și acțiuni	3557496.—	Fond de rezervă al scris. fonciar.	500000.—
Portofoliu de scont:		Fond pentru abscrierea creanțelor dubioase	840000.—
cambii cu garanți	181430447.—	Fond de pensii	14132819.91
cambii cu acoperire ipotecară	14840943.—	Fond cultural și de binefaceri	2733654.67
Imprumuturi ipot. care	196271390.—	Depuneri spre fructificare și depozite	357064.08
Conturi curent:	144387.79	Ordine de plată	5553591.87
bănci și întreprinderi comerciale și industriale	40841182.84	Conturi curente	24817017.62
cu garanție ipotecară	27297658.50	Reescont:	
cu ga. de elect.	9106659.88	propriu	106355200.—
Diverși debitori	1523739.65	giruri	49980000.—
Avansuri	796711.75	Diverși creditori	728370.81
Mărfuri	80784.70	Divident neplătit	192652.—
Imobile	5423562.38	Intese transitoare cuv. n. e. anului viitor	5168028.—
Mobiliar	406399.59	Profit net	790424.—
	322922700.96		322922700.96

Conturi de ordine

Efecte în păstrare	20899279.—	Depunători de efecte în păstrare	20899279.—
Efecte în gaj și garanție	52742293.—	Depunători de efecte în gaj și garanție	52742293.—
	73641572.—		73641572.—

Contul de Profit și Pierdere

Dobânzi plătite:		Dobânzi încasate:	
la Depuneri	3703991.59	din Scont	17356317.98
la Reescont	9496375.74	din Cont-curent	586956.75
Pentru fondul de abscriere a creanțelor dubioase		din Imprumuturi ipotecare	47545.34
Salare	2041422.—	din efecte și acțiuni	143809.15
Ada suri	1937964.—	Venitul imobilelor	416703.55
Bani de cvartir	220050.—	Froviziuni	696099.53
Cheltuieli generale	1991996.09		
Impozite	894693.28		
Amortizajuni	40655.79		
Profit net	7904294.—		
	32084892.10		32084892.10

Cluj, la 31 Decembrie 1926.

Iuliu Enescu, subdirector

Iosif Albon, subdirector

Pentru contabilitate: Adrian Lazăr, contabil autorizat

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Dr. Petre Poruțiu, președinte, Dr. Victor Onișor, Dr. Emil Hațieganu, Dr. Ioan Vescan, Dr. T. Mihali, Dr. Valer Moldovan,
Dr. N. Comșa, Iacob Popa, Axente Secula, Dr. L. Borcea

Subsemnații cenzori am examinat conturile prezente și le am aflat în deplină regulă și consonanță cu registrele institutului.
Cluj, la 15 Februarie 1927

Dr. Aurel Lazăr, președinte, Ioan Albon, expert contabil revizor expert al „Solidarității”, Victor Muntean, Dr. Leo Parasca

SOCIETATEA DE MĂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
Ion Clopoșel

Redacția și Administrația:
CLUJ, { Calea Victoriei 51. Telefon 308
Plaza Unirii No. 8.
Duminecă 6 Martie 1927

Anul IV N-rul 9
Numărul: Lei 15

AUREL C. POPOVICI

(Zece ani dela moartea lui)

În Februarie 1917, la Geneva s'a stins pe neașteptate A. C. Popovici. În orașul Carța și Păcii se odihnește uitat de toți cea mai puternică personalitate și cea mai reprezentativă figură politică ce-a dat-o Ardealul în ultimii cincizeci de ani. Și incontestabil una din marile individualități culturale și politice ale românilor din generația ce începe să plece. Om politic în înțelesul adevărat al cuvântului, ideolog, vizionar, doctrinar și înainte de toate A. C. Popovici a fost mare naționalist — nu în înțeles politic de astăzi bine înțeles.

Om de-o vastă și temeinică cultură, un cap cu un înțeles și complex sistem de gândire politică, un pasionat al problemelor de viitor pentru neamul românesc, o energie ce părea fără sfârșit, o figură ce exprima parecă un vulcan în continuă furtună; un orator de calibrul mare, un temperament de luptător, un caracter de granit, un polemist temut, un am cu întinse legături în lumea politică din toate țările și cunoscător adânc al tuturor limitelor europene.

Hotărât, ideologia „grossösterreichistă” a lui A. C. Popovici discutabilă atunci, este efemeră și neînțeleasă astăzi după marile prefaceri ale rășpitului din urmă.

Totuși ideile sale politice sunt interesante prin îndrăsneala lor pentru acea vreme, prin valoarea lor istorică, prin orizonturile largi, prin unele probleme ce rămân și vor rămâne actuale pentru noi, prin acea vedere clară că așezarea politică în centrul Europei, așa cum era atunci nu putea fi durabilă. Și atunci A. C. Popovici a venit cu concepția acelei fantastice clădiri politice de „Grossösterreich”, acea federație de state autonome ale naționalităților din fosta monarhie austro-ungară, unde poporul român îi era rezervat un rol principal în urma forței numerice și economice. Concepția politică a lui A. C. Popovici n'a fost o creațiune fantastică, ci rezultatul unor realități politice, unei stări de spirit, unei griji pentru marile interese românești din viitor. În lumina vremii de acum 30 ani, A. C. Popovici poate fi în-

teles și judecat drept. Ideologia lui are ceva din evoluționismul românesc, și din tradiționalismul politic ardelenesc. El e evoluționist ca și spiritul poporului românesc, care în tot trecutul lui n'a cunoscut salturi istorice și preocupări revoluționare. Dealtfel ideia federalistă l-a preocupat pe vremuri și pe Masaryk, actualul președinte al Cehoslovaciei; pe Karl Renner leaderul socialist austriac și primul cancelar al republicii austriace. Și să nu confundăm federalismul naționalităților din fosta Austro-Ungaria cu „Mitteleuropa” lui Neumann de mai târziu sau cu „Paneuropicismul” lui Coudenhove-Kallergi. Ceea ce voia A. C. Popovici, era primul început de emancipare și eliberare a naționalităților de sub dominațiunea Vienei și Budapestei. El reușise să-l câștige pe Franz Ferdinand, moștenitorul coroanei habsburgice pentru ideia federalistă și realizarea planului său părea apropiată, având aprobarea tuturor naționalităților din fosta monarhie. Singură Budapesta se opunea din răspuțeri, căci vedea lovitura ce i-se pregătește. Vizita lui Wilhelm II, din Mai 1914 la Konopischtl pare a fi fost în legătură cu marile reforme ce le pregătia urmașul lui Franz Iosef. Sacrificarea ungarilor s'ar fi hotărât acolo. Și dacă ar fi să credem unele destăinuiri ale presei vieneze din Ianuarie 1927, ungarii ar avea o mare parte de răspundere pentru cele ce s'au petrecut la Sarajevo în Iunie 1914.

Pe A. C. Popovici îl preocupau înainte de toate interesele românești, pe cari le credea — și buna credință nime nu i-o poate contesta — mai bine apărate și mai ales mai repede realizabile în cadrul ideilor sale politice. Ce voia și ce urmăria A. C. Popovici?

1. Reducerea Ungariei la adevărata ei valoare și mărire și distrugerea nefastei influențe politice a Budapestei în Europa centrală. Puterea influenței maghiare s'a văzut la declararea rășboiului, în timpul lui și la tratativele de pace dela Buștea.

2. Unirea tuturor românilor cât mai

repede posibil. A. C. Popovici care cunoștea admirabil situația românilor din Ardeal și Bucovina, își dădea seama că rezistența elementului românesc în Austro-Ungaria începea să slăbească și aceeaș primejdie nu era de nesocotit. Budapesta urmăria politica ei în Ardeal, și începuse ofensiva desnaționalizării românilor cu „lex Apponyi”, „Hajdudorog”, importante fonduri înscrise în buget pentru un vast plan de colonizare a Ardealului cu elemente maghiare, cunoscuta teroare administrativă etc., etc. În Bucovina Viena împingea forțat la rutenizarea acestui scump pământ românesc și avangarda galițienilor ajunsese la porțile Câmpulungului moldovenesc. Unirea românilor, zicea A. C. Popovici, într'un stat autonom și federal cu celelalte state ale naționalităților din monarhia dunăreană — ceva poate mai mult decât mica antantă de astăzi — reprezintă o forță și poate ușor susține românismul în Basarabia.

3. Panslavismul în general și al Rusiei țariste în special. Astăzi pornirea mesianismului rusesc s'a mai domolit puțin, dar n'a dispărut. Să ne reamintim politica Rusiei, limbajul celebrelor banchete panslaviste din Petersburg, curentul în spiritul și opinia publică a Rusiei dinaintea rășboiului ca să înțelegem gravitatea problemei și preocupărilor lui A. C. Popovici. Rusia prin suprafața ei, prin forța numerică de 150 mil. suflete, prin vitalitatea și puterea de expansiune a poporului rus era pentru A. C. Popovici o grea problemă de viitor pentru poporul românesc. El căuta soluția să scape de formidabilul clește slav cu mânerul la Moscova și Petrograd și cu capetele cleștelui în Balcani și Sudeți. Grija aceasta de primejdia slavă și în special a Rusiei a fost mobilul principal al preocupărilor sale politice. Rășboiul a rezolvat primele două puncte — reducerea Ungariei și unirea românilor.

Și nu cred că era om mai fericit decât A. C. Popovici dacă trăia și vedea înfăptuirea Unirii din 1918 și putea să se întoarcă prin Budapesta la București, un

drum ce i-a fost oprit o viață întreagă.

Problema slavă însă rămâne și mai departe o problemă delicată și grea, o problemă de viitor pentru țara românească, cu toată aparenta acalmie de astăzi, cu toată constelația politică ce-ar face pentru moment să temporeze elanul panslavist.

Să nu ne facem prea mari iluzii și să nu așteptăm ca brutalitatea realităților să ne trezească din această falsă reverie. Un observator fin și competent ne-ar putea furniza astăzi date și fapte din lumea slavă din toate centrele europene, ce-ar putea să ne intereseze grozav de mult. Aici A. C. Popovici e și va rămâne actual.

Iar conducătorii destinelor țării românești vor trebui să țină seamă de această realitate politică și geografică pentru a nu fi surprinși de evenimente. Cert, ideile politice ale lui A. C. Popovici au fost și discutabile și atacabile. A avut mulți adversari, printre cari d. Iorga, cel mai hotărât și categoric. Vremea i-a dat dreptate d-lui Iorga. Ca loial adversar politic, d. Iorga în nenorocirea dela Iași din primăvara lui 1917, într'un articol în „Neamul Românesc“ i-a recunoscut cu prilejul morții lui A. C. Popovici cinstea convingerilor sale politice, buna lui credință, extraordinarele lui calități și marea dragoste pentru neamul lui. Și nimeni nu-i va putea contesta vre-odată lui A. C. Popovici că n'a fost bun român și n'a fost curat în gândirea lui politică. E o tragedie în viața acestui om. O viață întreagă a jertfit-o pentru o idee, pe care furtuna evenimentelor a nimerit-o dintr'o singură lovitură. Un neam trebuie probabil să-și aibă și jertfii lui.

După atentatul dela Sarajevo A. C. Popovici și-a dat perfect seama că toată teoretica lui operă politică s'a prăbușit. Incepând războiul a văzut clar cu simțul său politic situația și drumul ce trebuia să ia neamul românesc. Și atitudinea sa a fost în timpul războiului cât a trăit cea mai frumoasă, cea mai românească. Imediat după declararea războiului a părăsit Viena și s'a așezat la Geneva cu familia. N'a voit să fie exploatat pentru interese ce nu erau ale poporului românesc și a refuzat categoric toate încercările ce s'au făcut pe lângă el la Geneva, de a servi cauze pseudo-românești. Puțini cunosc durerea lui A. C. Popovici pe urma nenorocului războiului nostru din prima fază. O clipă însă n'a pierdut nădejdea într'un sfârșit fericit și în viitorul neamului. Acolo la Geneva a primit numeroase vizite ale diferiților oameni politici români și streini și toată vremea a fost un aprig apărător al cauzei românești. D. Petrescu-Comnen, actualul reprezentant al României la Berna, știe bine cât i-au folosit cărțile lui A. C. Popovici asupra românilor din Ardeal, în propaganda românească din Elveția ce a condus-o în vremea războiului. Ce pă-

cat că acest om s'a dus prea de vreme. Dacă Ardealul ar fi avut norocul să-și aibă după războiu pe A. C. Popovici, și Bucovina pe regretatul G. Popovici, multe s'ar fi schimbat spre bine în aceste două provincii. Cu toate că astăzi Carlyle cu cultul eroilor săi e dat uitării, noi suntem dintre acei, cari au respectul valorilor reale și cred în misiunea bine-făcătoare a oamenilor de valoare în viața popoarelor. Și A. C. Popovici a fost unul din aceste valori reale.

Astăzi la Geneva, nu departe de Palatul Ligii Națiunilor — unde ne-ar fi putut aduce atâtea servicii — A. C. Popovici își doarme somnul de veci, departe de țara pe care a iubit-o, pentru care a muncit, suferit și luptat o viață de om.

Nu i-a fost dat să-și revadă locul copilăriei — Lugojul — de unde a trebuit să fugă în tinerețe. Implicat în procesul Memorandului ca tânăr student, condamnat la 4 ani închisoare de unguri, părăsește Ardealul fără a-l mai revedea. Studiază medicina la Viena, și Gratz; organizează singur ca student un mare congres studențesc internațional la Viena, ca o manifestare contra pompoaselor serbări ale „Millenium“-ului maghiar dela Budapesta și ca o protestare contra oprimării naționalităților din Ungaria. Acest congres a avut mare ecou în presă europeană și a tulburat apele sărbătorii și îngâmfării maghiare. Trece la București unde ia parte activă la viața culturală și literară, cât și la mișcarea „Sămănătorului“. După retragerea d-lui Iorga dela „Sămănătorul“ A. C. Popovici ia conducerea revistei, scoate jurnalul „România Jună“, colaborează la mai multe reviste literare și jurnale; publică mai multe

cărți „Nationalism sau Democrație“, „Vorbe înțelepte“, „Die Vereinigten Staaten von Grossösterreich“ etc. În 1912 se mută la Viena de unde urmărește cu atenție politica europeană. E prieten și informator politic intim al lui Titu Maiorescu, pe atunci ministru președinte și colaborator politic la cele mai mari jurnale engleze, franceze, italiene și germane, aducând reale servicii cauzei românești din Ardeal, purtând vehemente polemici cu toți simbrășii propagandei maghiare din presa europeană și luminând opinia publică asupra situației reale a naționalităților din Ungaria. La Viena scoate jurnalul său „Gross-Österreich“, singurul organ liber și independent al naționalităților. În casa lui A. C. Popovici din Döbling se întâlneau conducătorii naționalităților din Austro-Ungaria. Acolo se discutau multe probleme politice înainte de a ajunge la tribuna parlamentelor și se puneau la cale încercări de eliberare. Mulți din actualii conducători români ardeleni, cehi, slovaci, sloveni, poloni etc. ar putea multe și interesante lucruri povesti din aceste discuții și întâlniri în casa lui A. C. Popovici.

Implinindu-se zece ani dela moartea lui A. C. Popovici, credem că facem un act de dreptate și pietate pentru memoria lui, schițând câteva trăsături din viața frământată și din activitatea bogată de neobosit luptător a unui om ce și-a jertfit toată viața, averea și neîntrecutele lui calități pe altarul dragostei de neam. Acest om are dreptul la recunoștința noastră a tuturor.

Strasbourg, Februarie 1927.

Dr. I. Nandriș

PROBLEME ECONOMICE

Camere de agricultură regionale sau județene?

Ceeace bate la ochi unui observator străin, e instabilitatea legiuirilor și așezămintelor noastre.

Parafrazând liber pe Eminescu am putea zice că:

„Ce un guvern ne zice, celelalte o des-zic“.

Nimic nu e desăvârșit ce iese din mână omenească. Legea liberalilor din 1925 despre Camerele de agricultură nu cred să fi trezit, nici chiar în mintea celor cari le-au făurit, convingerea unei opere desăvârșite.

Era o dibuire, o experimentare pe un teren nou.

Dar așezămintele create prin această lege au început să vieze, să funcționeze.

Unele camere județene au luat-o înaintea cu pași siguri, altele lipsite de inițiativă au rămas în urmă, hotărâte însă să imiteză și ele pilda celor destoinice.

Au apărut rând pe rând buletinele „Uniunii“ și ale câtorva camere județene, din cari se desprindea un zel laudabil și

o înțelegere practică a celor puși în frunte, de a veni în ajutorul agricultorilor.

Și judecătă dreaptă asupra rezultatelor, bune-rele, ale acestui nou așezământ nu se putea aștepta, decât după mai mulți ani de experiență.

Dar iată că, deodată cu instalarea în scaun a unui nou ministru al agriculturii, se răspândesc șvonuri, întâiu vagi, apoi tot mai pozitive, despre o lege nouă, care abia după un an de experimentare va trage cu buretele peste tot ce a fost bun și rău, în legea din 1925.

Liberalii au creat tipul: *Camerei de agricultură județene*. Noul guvern va face o încercare nouă, cu un alt sistem, cu acel al: *Camerei regionale*.

În clipa în care noua lege va fi votată, despre ceace nu ne îndoiem o clipă, vor fi desființate cele 63 camere județene existente.

Se vor închide birourile lor, funcționarii vor fi lăsați pe drumuri și se vor

curma atâtea hotărâri, inițiative și înfăptuiri puse la cale, cu mai multă sau mai puțină pricepere științifică, dar cu mult simț practic, din partea celor mai multe camere județene.

Și în locul lor vor intra în scenă cu aerul grav al specialiștilor, cu birouri luxoase și salarii grase, cele opt camere regionale, câte una pentru fiecare provincie istorică a României întregite.

Vom examina cu calmul și obiectivitatea recerută avantajile și desavantajile celor două tipuri de camere, și anume atât din punctul de vedere teoretic cât și din punctul de vedere practic — al aplicărilor la împrejurările noastre speciale.

Pilda statelor din Apus

Domnul medic veterinar și inspector general Tiberiu Cristea dela Cluj, în valoroasa broșură *Problema camerelor de agricultură din România* ne servește cu un bogat material documentar asupra experiențelor ce s'au dobândit în diferitele state ale Europei.

Două tipuri principale își dispută întâietatea, cel al camerelor județene și cel al camerelor regionale.

Față în față stau însă nu numai două tipuri, ci două națiuni, cari ne-au servit și nouă românilor cu multe pilde și pe cari le-am imitat, ca să nu zicem copiat, după vremi, cu noroc mai mare sau mai mic.

Tipul camerelor județene ni-l oferă Franța, iar al celor regionale Prusia. Prusia și nu Germania, pentru că de pildă camerele țărănești din Bavaria sunt mai înrudite sub acest raport cu cele franceze.

În Franța se constituie în fiecare departament câte o cameră de agricultură. În vederea executării unor lucrări comune, mai multe camere departamentale se pot asocia, înființând o „cameră regională“, care se constituie din delegații camerelor interesate.

Apreciere ce o face d. Cristea activității camerelor din Franța ne pare puțin sumară și improprie de a ne convinge despre *insuficiența organică* a acestor fel de camere.

Iată tot ce ne spune:

„Camerale franceze după părerea lui Kristenhovich, nu au avut nici o înfrîurire asupra propășirii agriculturii, deoarece ele înainte de războiu erau niște instituțiuni *inexistente, nepunându-se în aplicare legea din motive politice*“.

Despre camerele țărănești din Bavaria, ne spune, autorul broșurei mai sus citate, doar atât că sfera de activitate a lor este micșorată chiar prin lege, fiind înlocuită prin intervenția directă, foarte intensă a Statului.

După aceste judecăți atât de sumare, dl Cristea descrie cu multe amănunte și cu și mai multă căldură camerele regionale din Prusia.

Ne spune de ex. cum camera regională

din Halle întreține un personal funcționăresc de 1155 inși, că susține stațiuni experimentale de chimie agricolă, de control chimico-agricol, de protecția plantelor, de microbiologie veterinară etc.

Constată însă și marelor lor defect, și anume lipsa de ramificații în provincie, încât ele sunt constrânse, să țină contactul cu populația rurală, parte prin funcționarii săi de specialitate (inspectori), parte prin diferitele asociații agricole.

Nu ne-o spune precis autorul broșurei, dar ne lasă să întrevădem o mare și fundamentală deosebire de concepții asupra scopului principal urmărit de camerele din Franța și de cele din Prusia.

Franzezii par a pune pondul pe menirea practică a camerelor de a veni în mod direct în ajutorul agricultorilor mari și mici prin îndemnuri și ajutoare imediate și pipăibile.

Pe când prusiații par a vedea în camerele lor mai mult niște instituțiuni academice, unde se face și se aplică știința pusă de laborator în pedantele și bine înzestratele lor stațiuni experimentale.

Partea propagandistă precum și chestia realizărilor directe e lăsată parte în grija unor inspectori, parte în a asociațiilor profesionale, create din inițiativă particulară.

E aproape acelaș lucru, cași când cuiva i-ar veni în minte să suprimе toate posturile de medici de plasă, din cauza insuficienței pregătirii lor și a instrumentelor lor, cari după firea lucrurilor nu se pot găsi decât în clinici și spitale mai mari și ar pretinde, ca vindecarea pacienților dela sate să se facă prin medici inspectori, trimiși din centrele universitare, înarmați cu cele din urmă precedee și rezultate ale științei medicale.

Concluzii asupra stărilor dela noi

Fără a avea pretenția de a spune o judecată apodictică asupra superiorității teoretice a unuia dintre cele două tipuri de camere de agricultură, reprezentate de Franța și Prusia, ni se impun următoarele întrebări:

Întăiu, are lipsă țărănul și chiar proprietarul nostru înainte de toate de o îndrumare și de un ajutor practic și imediat, întru a-și îmbunătăți cât de cât metodele de producțiune, atât cât îi permite starea lui culturală de azi și posibilitățile lui materiale sau dimpotrivă credem, că cu ajutorul unor procedee savante de ultima oră, pregătite în laboratoarele și stațiunile experimentale de chimie agricolă, microbiologie veterinară etc., atât de costisitoare și atât de greu de înfăptuit, dat fiind greutatea noastră bugetare, vom face din agricultorul nostru dintr'odată și fără o lungă și obositoare evoluție, un fermier de model, ca cel din Danemarca?

Apoi, ne întrebăm, supt aderenții camerelor regionale și al sistemului prusiac convingși, că dată fiind incultura economică a săteanului nostru, inerția și conservatismul lui, lipsa lui de capital rulant,

și în fine lipsa aproape totală de un spirit de inițiativă și de asociare, aceste camere regionale vor produce acelaș efect ca în Prusia?

Să nu dăm uitării înțelepciunea, ce se desprinde din vechiul dicton latin.

„Si duo faciunt idem, non est idem“.

Prusia își poate permite luxul unor camere savante, cu laboratoare și stațiuni de experiență, atunci când inițiativa și spiritul de asociare atât de dezvoltate la acest popor cult suplinesc așezămintele județene semi-oficiale sau semi-autonome prin cele sute și mii de syndicate particulare, împraștiate peste întreg teritoriul țării în toate târgurile și mai în toate comunele rurale.

Cităm din broșura dlui Cristea numai câteva date: camera de agricultură din Saxonia subvenționează 155 syndicate particulare de control al vacilor cu lapte, la cari aparțin 50,000 vaci.

În teritoriul camerelor din Wesfalia funcționează 29 societăți pentru creșterea cailor, cari au participat la o expoziție cu 731 armăsari, 164 syndicate pentru întreținerea de tauri, 34 syndicate cu 540 tamaslăcui pentru controlul vacilor cu lapte, nenunțate syndicate pentru creșterea și îmbunătățirea porcilor, oilor, păsărilor etc.

La noi?

În întreg Ardealul — de pildă — au existat înainte de războiu numai două syndicate sau asociații agricole românești una la Sibiu și alta la Orăștie, cari azi amândouă agonizează.

Sașii și chiar ungurii stau cu mult mai bine sub raportul spiritului de asociație și al inițiativei particulare.

Poporului nostru îi trebuie încă pe mulți ani înainte să facă o temeinică școală socială în cadrele unor așezăminte semi-oficiale cum sunt camerele județene de azi.

Are nevoie înainte de toate de oameni cu simț practic, cari să întrețină contact permanent și direct cu satele necesare.

Mai mult decât de o propagandă, fie ea cât de practică și pe înțelesul poporului, el are nevoie de ajutor imediat punându-i-se la îndemână, semințe selecționate, semințe ieftine de trifoi și luțernă, altoi și vițe de vie, reproducători masculi buni, mașini și unelte agricole potrivite recerinelor economice deosebite după județe și chiar după plăși și potrivite resurselor lor financiare și stării lor culturale-economice.

Întreb cine e mai în măsură de a oferi toate aceste la timp și în cantitatea și calitatea cerută decât o „cameră județeană“ alcătuită din mai puțini specialiști savanți, dar din mai mulți agricultori practici, cunoscători ai recerinelor locale, ai gusturilor și exigențelor economice ale populației în mijlocul căreia trăiește sau un comitet de direcție al unei „camere regionale“ având sub ordinele ei, ca de ex. cea din Cluj vre-o 15 județe?

Va fi având legea din 1925 multe părți slabe și lacune.

Amintesc numai una: sistemul electoral.

Aprobăm concluziile dlui Cristea asupra

acestui punct vulnerabil al legii liberale, când zice:

„Sistemul scrutinului pe listă îl credem prematur.

El pune în imposibilitate pe agricultori de a-și trimite în camera agricolă pe cei mai demni reprezentanți ai lor. „Lei trebuie să accepte lista în întregime întocmită, fie în birourile administrației, fie în cluburile politice“.

E interesant că proiectul de lege al dlui ministru Garoflid, a adoptat în întregime tocmai partea aceasta cea mai slabă a legii din 1925.

Dacă însă liberalii aveau o senzație prin faptul, că în proiectul lor era vorba de alegerea unui comitet de 17 membri, nu tot așa este cu proiectul cel nou care pune în mișcare întreg aparatul electoral cu tot convoiul de cheltuieli de procedură și de risipă de vreme, pentru a alege trei delegați de județ pentru „camera regională“.

Este perfect adevărat că o „cameră regională“ prezintă unele avantajii atunci când e vorba de realizări, cari trec peste hotarele înguste ale unui județ.

Ea va avea la îndemână și specialiști și mijloace materiale mult mai abundente decât o „cameră județeană“, când va fi vorba ca să se dea și o îndrumare mai științifică, bazată pe experimentele do-

bândite în diferitele stațiuni și laboratoare.

Adoptând însă sistemul francez care permite mai multor camere județene dintr-o regiune economică omogenă de a se asocia înființând camere regionale federale, am profitat de toate aceste avantajii fără ca să ne lipsim nici de foloasele, azi însă și pe multe decenii înainte, neînlocuibile ale camerelor județene.

Să le menținem deci aceste camere, modificând numai acele părți ale legii din 1925, cari după experiențele de până acum s'au dovedit de nepractice și chiar dăunătoare să le scoatem de sub influența politicii militante printr'un alt sistem electoral și să le redăm unicei și adevăratei lor meniri de a fi îndrumătoarele și ocrotitoarele intereselor mari ale celei mai însemnate pături productive, ale agriculturii și prin ei ale agriculturii naționale.

O prematură desființare a celor 63 camere județene abia după un an și jumătate de experimentare va produce o adâncă perturbare și o legitimă neîncredere față de proiectele „camerei regionale“, care neîncredere va anihila și puținele avantajii cari se sperează pe urma lor.

Dr. Valeriu Moldovan

Asigurarea contra șomajului în Anglia

Dacă legislația germană a fost inspirația și firul conducător în legiferarea ramurii asigurărilor sociale aproape în toate statele europene, Anglia deține conducerea în asigurarea contra șomajului, fiind cea dintâi țară care a așezat pe temelii solide această ramură de asigurare. Prima încercare de legiferare s'a făcut în anul 1911, completându-se și desăvârșindu-se în anul 1920.

Acestei legiferări i-a premers legea bursei muncii din anul 1906, care era autorizată a înființa burse în diferite localități. Aceste burse se ocupau numai de plasarea muncitorilor. Un cerc mai mare de activitate i-s'a fixat numai în anul 1911.

Asigurarea în contra șomajului, a fost la început mai mult un fel de încercare, pentru astfel de profesii, la cari felul ocupației era supus mai des fluctuațiilor, și muncitorii puteau mai ușor ajunge fără lucru, ca, de ex. edificări, lucrări de construcții de vapoare, mașini, fabrici de arme, turnătorii de fier, construcții de drumuri și ferăstraie, având aproximativ 2½ mil. asigurați.

În timpul războiului au mai fost cuprinse, fabricile de muniții și explozibile, chimicale, oleu, săpun, luminări, vâpsel, articole de metal, piele, ciment, cioplirea artistică a pietrei, cu un număr de 4 mil. asigurați. După aceasta s'a hotărât asigurarea obligatorie în contra șomajului a tuturor muncitorilor din industrie și mine. Fondul acestor asigurări era în anul 1920 de 22 mil. lire sterline. Bazele asigurării în contra șomajului în forma ei de astăzi sunt întemeiate pe bursele muncii în

număr de 404 subordonate ministerului muncii, înființat în anul 1916 și împărțite în 7 diviziuni formând o rețea pe întregă țara.

Atribuțiunile burselor sunt: 1. Oficiile de plasare; 2) examinarea propunerilor de ajutoare; 3) plata ajutoarelor bănești. Fiecare burse a muncii cuprinde toate profesiunile din circumscripția ei, atât pentru bărbați cât și pentru femei. Într'unele orașe există organizații speciale pentru tineret. Sunt oficii de stat neavând nimic de a face cu comunele. Statul însă nu suportă cheltuielile, acestea căzând de cele mai multe ori în sarcina fondului de asigurări în contra șomajului.

Câmpul de asigurare

Sunt obligați la asigurare contra șomajului toți muncitorii, bărbați și femei — chiar și tineri între 16—18 ani — cu un venit anual de 250 L. afară de muncitorii agricoli și servitorii. În anul 1926 s'a propus cuprinderea muncitorilor agricoli în aceste asigurări cu toate că în agricultură șomajul este neînsemnat.

Astăzi oficiul de asigurări contra șomajului are aproape 12 milioane de membri asigurați — față de 16 milioane membri asigurați contra boalei.

Cotizații și fondul de asigurare

Pentru acoperirea sarcinilor plătesc cotizații de asigurare patronii, muncitorii și statul — cari se suportă tot în aceeași proporție și la asigurările de boală. Cotizațiile sunt fixe, stabilite după eta-

tea și sexul muncitorului asigurat și nu variază după cuantumul salariului (clase de salarizare).

Astăzi proporția plății cotizațiilor este următoarea:

Pentru adulți muncitori, muncitoare:

patronul plătește	8 p ¹	7 p
muncitorul plătește	7 p	6 p
statul plătește	6 p	4½ p

Pentru tineri 16—18 ani:

muncitori, muncitoare:

patronul plătește	4 p	3½ p
muncitorul plătește	3½ p	3 p
statul plătește	3 p	2½ p

Cu toate că legea nu fixează pentru comune nici un fel de cotizație de asigurare, totuș ele trebuie să contribuie, cu ajutoare importante în cazurile când oficiul de asigurare contra șomajului nu plătește nici un ajutor sau unde nu ajunge acest ajutor.

Partea de contribuție a statului este diferită la asigurările de boală și șomaj. La asigurările de boală cotizația nu e fixată dinainte, ci depinde de plățile cari se fac și de cheltuielile de administrație, până când la asigurările contra șomajului partea de cotizație a statului e fixă ca și a patronilor și muncitorilor. Când plățile întrec încesările, cum s'a întâmplat în ultimii ani, vine statul în ajutor cu sumele de bani necesare, însă numai sub formă de împrumuturi, cari trebuie restituite din încesările anilor viitori. Chiar când este un număr prea mare de șomeri, datoria nu poate să crească nici odată, ca să fie oarecumva periclitată restituirea împrumutului. Când numărul șomerilor scade, excedentele sporesc fondul. S'a întâmplat că în urma grevei prea lungi a minierilor, numărul șomerilor în toate ramurile industriei a crescut, așa că plățile au întrecut încesările. La începutul anului 1927, era o datorie de 20 mil. L.

Cotizațiile, ca și la ramurile asigurărilor de boală, se percep prin sistemul timbrelor de asigurare. Patronul lipește timbrele în cartea-chitanță, oprind apoi din salariul muncitorului valoarea timbrelor. Cărțile-chitanțe se schimbă la mijlocul fiecărui an. Timbrele de asigurare le vând oficiile poștale. Statul varsă partea de cotizație la casieria fondului. Pentru întreg imperiul britanic, există numai un singur fond de asigurare în contra șomajului — spre deosebire de asigurarea de boală, care este complet descentralizată având fonduri separate pentru fiecare provincie a imperiului; Anglia, Scoția, Irlanda, etc.

Tot astfel pentru toți asigurații, există numai un singur oficiu central de înscriere în Kew-Londa, care ține în evidență pe membri prin înregistrarea cărților-chitanțe și unde fiecare asigurat are partida în registru pentru a se putea vedea ce cotizații a plătit și cât ajutor a primit.

Clase de risc, nu există, cu toate că într'unele industrii șomajul poate fi mai mare sau mai mic.

¹ penny=1/12 șilling englez.

Tariful cotizațiilor a trebuit să fie schimbat destul de des; nu numai pentru numărul mare al șomerilor, ei și din cauza ajutoarelor familiare introduse în anul 1921 și menținute și astăzi, cu toate că la început se credea a fi numai o măsură dictată de necesitatea împrejurărilor.

Anul de asigurare se începe la 1 Iulie, anul de ajutor se începe când șomerul ia primul ajutor.

Drepturile asiguraților

Ajutoarele, cari se plătesc șomerilor sunt diferite, pentru bărbați, femei și tineri. La început se plătea numai un fel de ajutor la care asiguratul își câștigase un drept în urma cotizației plătite. Mai târziu s'au mai adăos unele ajutoare sub diferite nume. Așa în anul 1921, s'a hotărât plățirea unui adaos familiar, fără ca asigurații susținători de familie să plătească cotizație mai mare.

Astăzi se plătesc următoarele ajutoare: bărbații primesc săptămânal 18, femeile și fetele adulte 15, muncitorii tineri 7, lucrătoarele tinere 6 șilingi¹ săpt. Ca adaos familiar pentru soție săptămânal 5 șilingi și pentru fiecare copil nevărstnic 2 șilingi.

Categoria în care cade asiguratul precum și suma pe care o primește ca ajutor o stabilește conducătorul bursei muncii sau locțiitorul. În caz de apel decide judecătorul de arbitri, compusă din reprezentanții patronilor și muncitorilor, cu un președinte neutru. În ultima instanță decide un judecător superior de arbitri. Conform legii 1920 un asigurat care a împlinit 60 de ani primește toate cotizațiile plătite, reținându-se ajutoarele pe cari le-a primit până atunci. Șomerul, care bine înțelege e capabil de muncă și ar vrea să muncească, trebuie să se anunțe, cu cartea-chitanță la bursa muncii. Aceasta îl anunță la Londra oficiului central, apoi fostului patron; pentru a putea constata dacă nu cumva a plecat fără motiv din lucru sau a fost concediat din cauza purtării rele. Și după pace se constată toate i-se stabilește ajutorul. Un șomer asigurat poate primi ajutor cel mult 26 de săptămâni într'un an. Pentru că să primească cineva ajutor, trebuie să întrunească următoarele condiții: a) în ultimul an de asigurare, înainte de începerea anului de ajutor, trebuie să fi plătit, cel puțin 20 de cotizații; b) pentru fiecare 6 săptămâni de cotizație, se acordă ajutor numai o lună.

Ajutoarele se plătesc în fiecare Vineri de bursele muncii. În baza legii din 1920, plățile ajutoarelor le pot face corporațiile pentru membri lor, plățind din fondurile corporației sumele necesare, pe cari apoi le restituie bursa muncii.

Afara de ajutoarele mai sus menționate, mai sunt și ajutoare excepționale, cari se dau pentru un timp stabilit șomerilor cari nu primesc nici un fel de ajutor, și numai în cazurile când prevederile de ajutoare nu ajung și sunt epuizate. În anul 1921, când s'a fost pre-

văzute pentru prima oară aceste ajutoare se credea că șomajul nu va ținea mult. Însă în anul 1924 s'au sîstat aceste ajutoare.

Cheltuielile de administrație și personalul

Cheltuielile de administrație fac anual suma de 4½ milioane L. față de aproximativ 5 milioane L. la asigurarea de boală.

La oficiul central din Kew-Londra sunt 2784 funcționari, la burse 10670 funcționari. Jumătate din aceștia sunt angajați numai temporar, și se concediază pe măsură ce șomajul scade.

Asigurațiile engleze în contra șomajului au suportat cele mai grele sarcini din cauza șomajului prea mare, provocat de cele două greve mari din anii 1921 și 1926. În anul 1920 s'a crezut că procentul mediu al șomajului va fi de 5,32%,

din numărul asiguraților. Însă în curând s'a văzut că procentul s'a ridicat la de două ori atât cât s'a crezut. În anul 1921 numărul șomerilor a fost de 2 milioane, și nici odată n'a scăzut sub un milion.

În decurs de 6 ani s'au plătit ajutoare în suma de 290 milioane L., la cari dacă se mai adăogă cheltuielile de administrație și alte cheltuieli avem suma totală de 320 milioane L.

Asigurațiile engleze în contra șomajului sunt în plină desvoltare.

În timpul din urmă s'au înființat în comune un fel de oficii speciale, cari se îngrijesc ca muncitorii tineri să fie asigurați în contra șomajului. Și unde nu sunt astfel de oficii, acest serviciu îl fac bursele muncii.

Gh. Eneșcu

Directorul Casei de Asigurații Sociale din Satu-M.

POLITICA EXTERNA

Europa de mâine

II.

Germania cea veche și cea nouă — Inarmările secrete și controlul — Enigma viitorului

Intru cât diferă spiritul Germaniei de azi de cel al Germaniei de ieri? În Dec. trecut fiind în Berlin, am ascultat, în timpul când niște cunoscuți ai mei germani discutau între dânsii chestia, dacă izbucnirea războiului din 1914 a fost sau nu populară în Germania. Unul din ei, un fost medic militar, a contestat opinia afirmativă a celorlalți, cari susțineau că războiul a fost popular. El văzuse, spunea dânsul însuflețirea de plâns a trupelor, el fusese în tranșee cu ele, și îngrijise răniții în spitale. El susținea cu încăpăținare că dispoziția soldaților de a „striga ură“ fusese fabricată de presă sub conducerea oficială, și că entuziasmul trupelor avea loc la poruncă.

Păreră acestuia nu m'a prea surprins, deoarece eu auzisem deja asemenea constatări dela alți nemți, cari fuseseră mobilizați în Renania. Ei declaraseră, că nimic nu i-a putut împăca cu respingătoarea afacere a luptei, decât asigurarea că Vaterlandul, (patria) fusese atacată din toate părțile.

Când medicul militar încetă de a mai vorbi, am întrebat eu:

„Ar mai fi cu putință să se mai scormonească din nou în așa grad sentimentele Germaniei pentru război? Ar mai crede poporul german așa de prompt că patria ar fi în pericol, ori poate mulțimea s'ar arăta ea azi refractară astorfel de sugestii ale presei oficiale?“

„O campanie de presă de 4 săptămâni ar fi suficientă“ răspunse un membru al Reichstagului. „Noi germanii credem, că nu ne spun jurnalele noastre. Cuvântul tipărit a pierdut puțin sau aproape nimic din puterea lui. Și dacă s'ar întrevădea perspectiva unei victorii rapide,

asa după cum s'a părut că ea părea să fie în 1914, întreaga nație ar porni“.

1. Un sistem genial

Aceste părerii nu sunt necesarmente concludente sau caracteristice. Și cred că ei erau mai aproape de adevăr, decât ar fi fost, dacă conversația nu s'ar fi petrecut în prezența altor germani.

Luând aceste adevăruri ca ipoteză de bază, care este atunci situația? Poporul german are un adevărat geniu pentru disciplină. El mai are de asemenea un adevărat geniu pentru deducțiile sistematice hiperlogice din premise abstracte. Și dacă premisele se dovedesc adevărate, rezonamentul său este irezistibil. Dacă premisele se dovedesc însă neîntemeiate, atunci rezultatele pot fi catastrofale. În momentul de față premisele lui în privința războiului și a păcii nu sunt nici decum cu totul adevărate.

Una din premisele germane, în ce privește prezentul este aceea, că cu toate că ei au pierdut războiul, ei au câștigat în schimb, sau sunt pe cale de a câștiga pacea economică. Ei sunt mândri, și nu pe nedrept, de reforma lor valutară. Ei au împins inflația, — poate în mod intenționat, până la limitele cele mai extreme. În această privință iată un cuvânt al unuia din ei „În momentul când publicul schimbă piesele de hârtie monedă a căror valoare înserisă pe ele era de cinci miliarde de mărci, oferindu-le numai ea și cum valoarea lor ar fi fost numai de cinci mărci aur, guvernul a emis tot atunci altă hârtie monedă sub numele de fünf Renten-Marks (cinci mărci-rentă) declarând că și acestea aveau o valoare de cinci mărci aur, și toată țara l-a crezut. Într-o lună moneda a fost realizată. Acesta este un lucru pe care nici o altă națiune n'ar fi fost în stare să-l facă“.

Împrejurarea că cea mai mare parte a clasei mijlocii, clasa cea mai solidă a

Germaniei și o însemnată parte din clasa țărăneasă, au fost total ruinate, ori sărăcite îngrijitor, cu prețul acestei minuni, este privită cu o filosofie înspăimântătoare. Organizațiuni caritabile au fost înființate în scopul de a da câte un mic ajutor clasei mijlocii, în tocmai cum s'ar fi putut înființa ca să ajute familiile celor căzuți dacă se presupunea că Verdunul ar fi fost luat cu prețul unui milion de morți. Este ceva îngrozitor și înspăimântător de barbar în acest fel de a privi lucrurile. Acei cari în mod ușuratic presupun că germanii sunt în tocmai ca și celelalte popoare și cred despre Germania că și cum ar fi locuită cam de un soi de popor ca și cele cari locuiesc în restul Europei, se înșală grozav. Germania are nevoie de a se gândi cineva la ea în condițiuni germane, și de a fi judecată după modeluri germane.

2. Forțele cele nouă

Dar ar fi greșit să ne închipuim că modelurile germane n'au fost supuse nici unei schimbări. Sistemul Prusiei hohenzollernilor cu încorporarea teoriei dreptului divin în persoana unui monarh ale cărui ordine le ascultă zeci de mii de ofițeri eleganți și legiuni de ofițeri antrenați, a făcut loc unui altuia, care dacă nu este cu totul republican sau democratic, cuprinde în mintea multor germani menținerea formei de stat republicane. Adevărul e că nu-mi amintesc să fi auzit rostindu-se adeseori în Berlin cuvântul „republică“. Cuvântul obișnuit este „Reich“, cece înseamnă orice între „imperiu“ și „țară“. Terminul de: „Guvern“ și „Stat“ este de asemenea întrebuințat, dar ceceace aceasta înseamnă, este sistemul de azi nemonarhic al organizației politice. Partizanii activi ai principiului republican în sine însuși sunt probabil o minoritate în Germania. Partizanii activi ai unei întoarceri la monarhie constituie de asemenea o minoritate. Printre cele două minorități plutește o masă de opinie care s'ar putea să favorizeze o formă puțin modificată a vechiului sistem monarhic, dacă nu ar fi în mișcare influențe noi și pozitive cari s'o mențină în mod practic pe partea republicei. Aceste influențe purced mai ales dela industriași și în general dela oameni, cari și-au dat seama de faptul, că ar fi foarte convenabil să aibă mai mult sau mai puțin sub controlul lor o organizație de Stat, pe care ei n'ar putea-o modela așa de ușor spre scopurile lor, dacă ar avea un monarh și cu armata lui în frunte. Pentru acest motiv — printre altele — pare probabil că Germania se va desvolta în direcția unei republice „burgheze“, simplaminte a unei politice conservatoare a celor cu mijloace, care republică ar putea să isprăviască prin a se întemeia tot așa de solid cum au fost stabilite în decursul unei vremi îndelungate republica și senatul din Hamburg în marele port hanzeatic. Dacă presupunem că prosperitatea Europei și a Germaniei poate să fie sporită, atunci pare puțin probabil că un dor romantic după o monarhie imperială

va întoarce masa cetățenilor germani în contra instituțiilor lor politice actuale.

3. Naționalismul și Rusia

Aceasta nu va să zică, că poporul german va deveni necesarmente democratic și iubitor de pace din convingere, sau că naționalismul său robust va fi slăbit în mod simțitor. „Tânărul ordin german“ cel mai puternic dintre organizațiile patriotice, care menține disciplina semimilitară printre tineretul Germaniei, a retras sprijinul său mișcării reacționare monarhiste și sprijinește actualmente republica, cu toate că membri acestei organizații n'au încetat a fi naționaliști militanți. Mai numeroși decât reacționarii: „Statul Helmeti“ — căștile de oțel — ale căror exerciții militare sunt menționate pe față în presa provincială ori chiar decât republicana „Reichsbane“... „Tinerii germani“ sunt un foarte important factor. Marele lor maiestru dl Mahraun, un fost ofițer, a relevat nu de mult într'un memoriu existența unor intrigi periculoase între extremiștii reacționari germani și comunistii din Moscova. Principiul obiect al acestor intrigi era de a dărâma Polonia, de a institui în Germania o dictatură militară din ofițerii monarhiști, cu sprijinul armatei germane ori a armatei imperiului, și de a zdrobi toate partidele moderate germane, inclusiv pe social-democrați. Dl Mahraun a descoperit care era scopul ulterior comunist în acest plan, (acel scop era de a îneca dictatura militară germană într'o inundație comunistă cu ajutorul trupelor bolșevice ruse) și a refuzat să și asocieze organizația lui la acea acțiune. Revelațiile sale, și descoperirile făcute mai târziu s'au reflectat fără îndoială în declarațiile făcute de leaderul socialist d. Scheidemann în Reichstag la 16 Decembrie, care a infuriat partidele conservatoare și a precipitat căderea cabinetului Marx întâmplată la 17 Dec.

Discursul dlui Scheidemann a fost desigur lipsit de urbanitate. Social-democrații fuseseră iritați de atacurile doctorului Scholtz, un companion politic influent și oarecum incomod drului Stresemann. În semn de protestare împotriva declarațiilor dlui Scheidemann, partidele conservatoare, inclusiv și o serie din propriul partid al drului Stresemann, au părăsit ședința, pe când un vorbitor conservator a denunțat discursul șefului socialist ca acomodându-se în toate privințele cu definiția înaltei trădări“.

În fond d. Scheidemann a declarat că actuala armată germană — Reichswehr-ul, nu este la ordinele Statului, ci devine din ce în ce mai mult un Stat în Stat, o lege în ea însăși, urmărind politica ei proprie într'un fel care amenință politica externă a țării, și finanțată, — chiar după părerea armatei oficiale, — într'un mod de neînțeles. Afară de asta sume mari au fost cheltuite cu această armată, sume a căror origine a putut fi găsită în evaluările bugetare existente: O secție specială a administrației Reichswehr-ului, lucrase

împreună cu un grup de persoane în Moscova dela care ea a primit anual 3.5 milioane de lire sterline. Astfel fără știrile poporului german care avea intenția onorabilă să și îndeplinească angajamentele din tratatul de pace, politica străină a lui a fost în acest chip împiedecată. Într'un grad de neprevăzut atât armata cât și marina erau supuse influenței organizațiilor reacționare germane și primiseră în mod fraudulos din Rusia gaze asfixiante, bombe și alte munițiuni. Republica avea nevoie de o forță armată pe care ea să se poată sprijini în orice împrejurări. Ea nu mai putea tolera mai departe astfel de condiții cari să împiedece democratizarea armatelor ei. Marile înarmări secrete trebuie să înceteze. Ele nu vor ajuta să scape Germania de înfrângere într'un războiu, dar vor reuși să distrugă încrederea străinătății în Germania. De aceea partidul social-democrat a venit cu moțiunea lui de „neîncredere“ în guvern.

4. Armata și republica

Cea mai remarcabilă trasătură a dezbaterii care a urmat, n'a fost respingerea energică a discursului dlui Scheidemann, de către cancelarul dr. Marx care este și leaderul partidului centrului catolic, ci măsura în care un precedent cancelar dr. Wirth — care și el conduce ac laș partid în parlament, s'a asociat și dânsul la cererea, ca armata să fie democratizată. El a spus următoarele:

„Dacă ideea despre noua republică germană nu este puternic înfiptă în inimile conducătorilor armatei, dacă armata nu este pătrunsă de ideea că noul stat are o misiune de îndeplinit cu totul diferită de Statul anterior, — anume de a se identifica cu el, și de a atrage către dânsul marile mase ale poporului, — atunci armata va fi distrusă în lupta dintre Dreapta și Stânga“.

Acesta este în esență rezultatul pe care se bazează prezenta criză politică germană. Aspectele ei parlamentare vor putea fi ori nu rezolvate înainte de sfârșitul acestei luni (Ianuarie), dar criza însăși va perzista probabil, și acei cari ar înțelege-o, ar face bine să vegheze cu un ochiu pătrunzător. afacerile interne ale Germaniei. Politica internă a Germaniei e mai complicată decât cum era mai înainte vreme, și apare ca oferind mai puține puncte de interes pentru ziarele străine, cari cred esențialmente în chestiunile de „o valoare informativă“ imediată. Totuș pericolul Europei și al lumii într'o înțelegere convenabilă a tendințelor germane, este așa de mare că presa noastră populară ar trebui să acorde un spațiu tot mai mare unor dări de seamă succinte și consecutive despre ele. Sunt cereri insistente printre partidele germane și ziarele din stânga, — inclusiv partidul centrului — pentru republicanizarea armatei, până la un punct și republicanizarea școlilor și universităților. Actualmente cele mai multe școli elementare și secundare, precum și universitățile, sunt reacționare, majoritatea învățătorilor și a profesorilor deaseme-

nea fiind îmbibați de un spirit antirepublican dacă nu chiar monarhic. Cărțile de școală și manualele de toate categoriile tind nu numai la propagarea acestui spirit, dar și la perpetuarea credinței că Germania, inocentă în provocarea războiului, a fost victima unei coalițiuni prădătoare de dușmani invidioși. Cu toate că în materie de educație nu urmează în mod invariabil că ceea ce se plantează într'un loc numai decât are să și crească, incumbă guvernului german nu mai puțin ca și guvernelor celorlalte țări cari au afaceri cu Germania să aibă constant în minte aceste tendințe cari sunt hrănite acolo.

5. Armamente și control

La 31 Ianuarie este vorba ca comisiunea militară interaliată de control să fie retrasă. În teorie dacă nu și în practică, plecarea ei va face să dispară ultimul obstacol străin direct în ce privește înarmările secrete. Trebuie să conchidem deci că acele înarmări vor continua pe viitor fără piedeci și obstacole? Eu nu cred. Cu toate că în trecut comisiunile de control și-au făcut munca lor, ingrată nu cu puțin succes, chiar prezența lor a servit să dea o reacțiune patriotică eforturilor menite să le ocolească, și ele n'au fost în stare să împiedece intrigi de felul celor divulgate de d. Mahraun. Dacă înarmările germane vor urma să fie ținute în limite — altfel decât prin informații străine, va fi mult mai bine ca responsabili tatea controlului lor să cadă pe seama germanilor înșiși. Încrederea străinătății în Germania va sporii just în proporția în care partidele și organizațiile democratice (progresive) germane vor arăta hotărârea și puterea lor de a împiedeca orice reînviere amenințătoare a militarismului. Ei cunosc pericolul pentru ei și pentru alții și îl descopăr atât de limpede pe cât îl cred ei de prudent. Chestiunea este dacă ele vor fi deplin conștiente că pericolul poate fi învins numai printr'o constantă cooperare cu alte țări în și pentru pace, și printr'o loială adopțiune a unei noi concepții despre misiunea Germaniei în Europa.

6. Soluția superioară

Eu nu pretind că cunosc adevărata balanță a forțelor din Germania. Mă îndoiesc în adevăr, dacă vre-un străin sau mulți germani ei înșiși o cunosc. Dr. Stresemann avea probabil dreptate când a declarat la Hamburg în 20 Dec. trecut, după căderea cabinetului Marx, că politica externă a Germaniei nu se va resimiți de oscilațiunile politice interne, atâta timp cât ea este sprijinită de majoritatea precumpănitoare a poporului german. El a adăugat că înțelegerea la care s'a ajuns la Geneva a deschis drumul de urmat pentru apropierea practică de alte probleme externe, a căror importanță va întrece cu mult pe aceea a chestiunilor aranjate deja. Ideia fundamentală care trebuie să ghideze pe oamenii de Stat în căutarea rezolvării lor, a adăugat el, trebuie să fie „recunoașterea solidarității de interese cari leagă popoarele Europei între ale lumii“. Totuș,

a mai declarat el: „trebuie s'o spun franc, că este imposibil, și incompatibil cu egalitatea celor din Liga Națiunilor, de a permite existența unei libertăți generale în privința posibilităților de înarmare și în acelaș timp de a ordona completa desarmare a unui singur Stat și de a supune ael Stat la un control parțial“.

În lumina opiniei germane, după cât am înțeles eu această declarație, vrea să zică, că Germania înțelege în momentul de față, să ceară reducerea armamentelor vecinilor ei la acelaș nivel cu înarmările ei oficiale conform tratatului dela Versailles. Și atâta timp cât pretențiunile ei nu sunt împlinite, ea se va privi pe sine ca moralmente și legalmente liberă de restricțiile cari privesc propriile sale înarmări.

Acest rezultat va întrece, într'adevăr, în importanță chestiunile aranjate până

acum. El implică întregul viitor al păcii în Europa. Aceasta nu este o chestie care să fie exprimată numai în statisticele militare, sau chiar în termeni de „capacitate militară“; pentrucă cine poate să știe ce este sau ce va fi peste câțiva ani această „capacitate militară“. Ea îmbrățișează relațiunile politice și morale dintre popoarele Europei, aprecierile lor mutuale în privința intențiilor fiecăruia din aceste popoare, bănuielele lor în privința scopurilor fiecăruia din ele, — eu un cuvânt întreaga psihologie internațională a fricii.

Încă odată, destinul pare să întrebe în această privință pe națiunile Europei dacă cu toatele sau măcar unele din ele iubesc totuș pacea cu adevărată iubire care exclude frica — și răspunsul rămâne încă să-l găsim.

Wickham Steed

ARDEALUL VECHIU

Deputați români în dieta din Pesta la 1861

I.

După 11 ani de absolutism, Viena se decise să revină la sistema de cărmuire constituțională. În 29 Sept. 1860 se încheia sesiunea senatului imperial, iar în 20 Oct. acelaș an se publica diploma care cuprindea noua constituție, pe care împăratul Francisc Iosif I o octroa popoarelor sale din Monarhie. Această constituție, publicată în 9 limbi și dialecte ale monarhiei, avea la temelie sa principiul individualității istorico-politice, adică restabilirea autonomiei țărilor din monarhie cu aproape toate drepturile de cari se vor fi bucurat până la 1848 sau chiar și mai înainte.¹

Aveau deci să fie atâtea diete câte provincii, respective individualități istorico-politice, plus, un parlament central la Viena, compus din reprezentanții tuturor provinciilor — în proporția fixată prin patenta din 26 Februarie 1861, care completa și modifica întrucâtva diploma din 20 Oct. 1860.

Românii însă nu puteau să-și trimită deputații lor în una și aceeaș dietă, ei trebuiau să se împartă între Sibiu și Pesta.

Chiar situația lor politică era deosebită. Ungurii din Ardeal erau mai șoviniști și mai refractari față de ordinele venite dela Viena decât cei din Ungaria propriu zisă. Cei din Ardeal voiau să se mențină și pe mai departe în cadrul celor trei națiuni și patru religii recepte, pe când „maghiarii din Ungaria nu sunt ca cei din Transilvania, acestora le e greață de compilatele și aprobatele Transilvaniei, aceștia sunt convinși de ticăloșia maghiarilor Transilvăneni“.²

Prin diferite manopere, înalții funcționari unguri din Transilvania, au și reușit să tîmândeze convocarea detei până

în 1863. Pe când însă ardelenii păseau întru apărarea și câștigarea de drepturi prin deputați la Impăratul, prin hotărâri luate în adunarea (congres) națională dela Sibiu (13—16 Ian. 1861) ori prin încercări de înțelegere, cum a fost conferința naționalităților ardeleni, ținută la Alba-Iulia în 11 Febr. 1861 (discursul memorabil al metropolitului Șuluțiu) pe atunci în Ungaria aveau loc alegeri, la cari luau parte și românii din Banat, Crișana, Sătmar și Maramureș, trimițând o serie de deputați în parlamentul din Pesta, care în Aprilie 1861 se și deschidea.

În afară de relațiunile sumare pe cari ni le dă Bariț în Istoria sa (o. c. p. 109—111) în baza informațiunilor publicate mai întâiu în Foiaș pentru minte etc. nr. 24 și 25 din 1861, subscrise de Ioachim,³ aflăm informații detaliate despre persoana și conduita acestor deputați în scrisorile trimise de Ioan Maniu din Pesta, unchiului său Simeon Bărnăușiu la Iași.

Ioan Maniu (tatăl dlui Iuliu Maniu) în 9 Martie 1861 își susținuse la universitatea din Pesta „disputa“, iar în ziua următoare era promovat de doctor iuris.⁴ Deși prin câștigarea diplomei și-a fost ajuns scopul și putea spune, că „am vale zis vieții studioase“, el nu părăsea Pesta, ci aștepta încunoștințare „prin telegraf“ dela unchiul său din Iași, privitor la oferta ce i-s'a fost făcut de a primi postul de prim vice-notar a județului Crasna, cu salariu de 500 fl. v. a. anual. — Unchiul său îi scrisese mai înainte, că „nu'vei accepta nici un post, până nu vei fi avocat“. Ținându-se de această îndrumare anterioară și așteptând răspuns la telegrama sa din 22 Martie, Ioan Maniu se cugeta să practiceze câțva timp

¹ Barițiu, Părți alese... III, p. 38.

² Ilarion Pușcariu, Doc. pentru limbă și istorie, Sibiu, 1889, I, p. 354. Em. Gojdu către mitr. Șuluțiu, Pesta, 2 Maiu 1861.

³ Cred că e un pseudonim a lui Ioan Maniu.

⁴ Scrisoarea sa din Pesta 18 Martie 1861. In Arh. Bibl. Centr. din Blaj.

la vre-un avocat din Buda sau Pesta. În scrisoarea sa din Pesta, 26 Martie (1861) el scria unchiului său între altele: „...cu 30 fl. pe lună aş rămânea bucuos aici; numai aceea e rău, că cu *dieta* aceasta se face o scumpete mare, şi mai nesuferibilă decât până acum; apoi mai este un motiv pentru care aş voi să rămân aici măcar 3—4 luni, adică *dieta* şi *deputaţii români*. Io sum om tinăr şi nu am praxă multă în viaţa publică, peste puţin timp, va cădea soartea şi pre mine ca să reprezint undeva pre poporul român; nu ar fi bine dacă io acum aş fi de faşă la *dieta* prezentă ca să învăţ ceva, să edific pe fundamentul care l-am pus până acum? D-ta ştii cât poate învăţa un tinăr la o *dieta*; un tinăr, care are voie şi are speranţă să fie şi el cândva un reprezentant al dulciei sale mame: un reprezentant demn de chemarea sa cea momentuoasă. Aici în decursul *dietei* aş avea multă atingere cu bărbaţi mături şi experţi, aici aş putea observa câtă ştiinţă am io până acum, şi câtă voi mai putea edifica pre ea; aicea crez că dacă voi da de oameni cu minte, mi se vor mai lămuri ideile, şi le voi face mai reale, atât în *dieta* auzind cum vorbesc acolo, cât şi prin conversarea care o voi avea cu *deputaţii*; de exemplu ieri am fost cu un ales *deputat* în curs de 4 oare la oaltă, cât am învăţat io în acele 4 ore nu pot să-mi esprim! Acel *deputat* nu e român, nici ungur, nu e inimicul nimănui, ci numai îşi iubeşte naţiunea sa, e om drept, cu învăţatură şi cultură adevărată; el a fost în eşi 11 ani consilier, acum iară e consilier la locotiinţa din Buda, cancelaria nu l-a preterat, pentrucă li-e frică de el la toţi; după nume îl cunosc de mult, iară în persoană numai de ieri; adică ales fiind el de *deputat* în Eperjes a vrut să cunoască pe tinerii români de aici, şi aceasta o a făcut ieri prin un concepist de român care e la locuinţa sub el, şi pe care-l cunoaşte încă din Oradea-Mare; noi aşa dară fiind ieri sârbătoare, am fost de cu seară în cafea, şi el a venit acolo, unde din întâmplare nu eram numai 4 inşi, cari, suntem mai bătrâni şi absoluţi, deci dară ne-am făcut cunoştinţa, şi dânsul vrea să facă cunoştinţa cu toţi *deputaţii* români, cari iubesc dreptatea şi naţionalitatea sa proprie. Noi eşi 4 inşi, ne ţinem foarte fericiţi că am putut vorbi cu dânsul; acest om are cunoştinţa imensă, despre toate lucrurile ce s'au întâmplat în Austria şi Ungaria; e introdus în toate secretele politice infernali, cari, ne ameninţă pre noi, din toate părţile; io nu pot crede să avem noi aşa *deputat* capace în *dieta* ungurească; tare bine ar fi când ar face cunoştinţa cu el şi ai noştri... Alegerile prin Ungaria se întâmplă foarte blăstămat. Ungurii corup poporul şi îl demoralizează prin popi, cari neuniţi fiind, sunt immoranţi; pentru un păhar de vin ars, face partida tot la unguri; aşa în comitatul Bihorului, din 12 *deputaţi* numai 3 sunt români, şi dintre ace-

ştia 2 sunt ungurizaţi şi inimici ai Românilor. Aşa se întâmplă şi prin Banat, nu ştiu cum va fi în Arad, unde astăzi se fac alegerile. Din Marmatia vin 7, 4 unguri, 2 români şi un rutean; unul român e Iura, care de câteva luni nu are alta de lucru, decât a batjocuri Românilor ardeleni, prin jurnalele ungureşti, celalalt e Mihaly, consilier aici la locotiinţa; acesta mai este ce este însă nu multă

speranţă. Pe căpitanul Cetăţii de Piatra — Sigis. Pap l-am binevenat în 16 l. c., io am vorbit în numele tinerimii, seara am fost cu toţii la cină (25 inşi); el se arăta român mare şi democrat, minte are bună, gură asemenea mare, nu ştiu altecele ce va avea şi ce va face“.

(Va urma).

Dr. Coriolan Suciu

ACTUALITĂŢI

Discuţii şi recenzii

„Posibilităţile de capitalism în Grecia veche“, de D. I. Suchianu.

Revista bucuresteană *Independenţa economică* de sub direcţia dlor Madgearu şi Răducanu publică un studiu al dlui D. I. Suchianu asupra dezvoltării capitalismului în Grecia veche. E consultată o bogată bibliografie de specialitate; autorul remarcă îndeosebi pe Glotz şi Sombart. Comerţul activ, invenţia triremei, instituirea liturgiilor (jertfe băneşti pentru opere de utilitate publică) şi a magistraturei care să supravegheze tranzacţiile pieţei, rolul trapezitului (bancherului elen), cinstea şi siguranţa afacerilor, dezvoltarea creditului, folosirea măsurătoarelor sistematice, eficacitatea sofistului — acestui „vanzător“ de înţelepciune practică sunt documentele cu aparat ştiinţific. Studiul conţine şi o seamă de probleme economico-sociologice potrivite. Antiteza dintre uzanţele greceşti şi române ni se pare totuşi prea drastică. Simpatiile pentru greci sunt prea pronunţate. Am putea cita o serie de lucrări care pledează în favoarea romanilor. Adevărul probabil că este la mijloc. Incercarea dlui Suchianu însă de a trata în mod temeinic o problemă atât de vastă, este isbită. Desigur, că dsa ne rezervă frumoase surprize pentru viitor.

„Dunărea noastră“, de N. Daşcovici. Ed. Fundaţia Principele Carol, 1927.

Studiul dlui N. Daşcovici are o egală valoare atât din punctul de vedere economic, cât şi politic. E precizat rolul istoric al marelui fluviu în războaiele şi în formaţiunile de State. N'am înţeles niciodată mai bine lupta pe care o dau ruşii reacionari şi bolşevicii deopotrivă pentru a ajunge în stăpânirea gurilor Dunării prin Basarabia, decât citind studiul dlui N. Daşcovici. Şi interesant, că marea problemă nu şi-a găsit nici până astăzi soluţia satisfăcătoare. Cu toată Comisia Europeană a Dunării nu şi mai are nici un rost şi ar trebui să se creeze regimul unic al Comisiei internaţionale dunărene, totuşi există o neputinţă de decizie a unor puteri, cari văneză interese particulare. Cu o sumă întreagă de fapte d. N. Daşcovici dovedeşte atitudinea corectă şi perseverentă a României în favoarea unui regim de completă libertate a navigaţiei. Autorul constată că s'a creat „o solidaritate foarte firească între libertatea navigaţiei dunărene şi libertatea naţiei române“. Prin tratatul dela 1856 aliaţii alungau Rusia dela gurile Dunării, însă încurând Rusia recurge la mijloace piezişe pentru a se scutura de obligaţiile internaţionale. Austria favoriza pe unguri să impună un regim exclusivist dincolo de Porţile de fier. Soluţia regimului unic se impune cu necesitate din expunerea solid argumentată a dlui N. Daşcovici, care a relevat precis

evoluţia tratatelor internaţionale cu părţile lor favorabile ca şi cu neajunsurile lor.

O expertiză austriacă

Ziarele streine înregistrează iniţiativa interesantă a cancelarului austriac Seipel de a se face o expertiză dela care aşteaptă o precisă „vedere de ansamblu asupra situaţiei economice a Austriei“. Expertiza va da desigur rezultatul dorit, dacă se va întreprinde o muncă ştiinţifică întru documentarea asupra stărilor. Iată ceva ce nu este deloc de prisos. Dacă în ţara românească ar cere cineva o înfăţişare exactă a stărilor, s'ar răspundea uşor şi numai decât, că este de prisos a se cere aşa ceva, doar se ştie cum stau lucrurile. În modul acesta la noi se descurajează orice acţiune pozitivă. Dar dacă semnalam ceace se pune la cale în streinătate, atunci, în faţa terminului, a faptei comparative, se pleacă şi boerii noştri şi mai că sunt înclinaţi a face şi ei la fel. Şi să mai spunem, că nu suntem originali! „Societatea de maine“, cu toate dificultăţile anaeronismului şi inerteii guvernăntilor, şi ale mediului antisocial al societăţii de azi nu se dă învinsă, ci-şi continuă cu puteri noi în vara aceasta anchetele sale ştiinţifice în mai multe locuri.

Revoluţia din 1918

Extremele se ating. După cele trei foiletoane cu cari apogetul domnului Iuliu Maniu, Z. Boilă a abuzat de Patria, erau de aşteptat atacuri din tabăra adversă a partidului naţional. Al doilea detractor al cărţii mele este d. Al. Hođos, care iritat de o notiţă de subsoal ocupă opt pagini în „Ţara Noastră“ cu lămuriri istorice contra dlui Maniu. Dar dd. Boilă şi Hođos se bat pe o chestie pe care volumul meu nu şi-a pus-o: tratativele cu Tisza din 1913. Bravii recenzenţi pe cari întâmplarea hazlie i-a reconciliat fără veste, — ştiţi, d. Boilă făcuse „braconier“ pe d. Goga într-o broşură — pentru a îndrepta un atac contra cărţii, semnează cu pseudonimuri: acte de curaj ale opiniei! Cuirasat sub numele unui apostol cultural; — del' modestie, n'am ce zice! — A. Hođos face pe gravul şi se dedă la injurii personale. Injurii însă sunt cam slabe argumente. Seriozitatea şi bunacredinţa sunt din păcate titluri foarte scumpe pentru subsemnatul, care am jertfit o avere în teminiţa ungurească şi m'am obişnuit a trăi exclusiv din produsul cinstit al unei activităţi publicistice libere, îndrumate de idealuri sociale. Poate însă d. Al. Hođos să-şi revendice pentru sine asemenea titluri, când n'a trăit decât în funcţie de pulpana dlui Goga care l-a pus în 7 slujbe boeresti în dimineaţa venirii la putere? D. Hođos reproşează altora ceace nu are el. Căci doar prin ce afcerea

* E vorba de *deputatul* Dobransky, care a fost invalidat.

s'a ilustrat veselul Hodoș decât printr'un spirit ușor, flecăar și mălăc, fără avânt, fără vertebră și fără morală în paginile *Tării Noastre* care firește nu putea crucea nici studiul politic din vremea acelei revoluții românești organizate care ne-a dat frumoasa Alba-Iulia. Veselul cumulară, îmbogățit de după războiu prin procopseala imorală a politicei de partid, vrea cu orice preț să-și apere stăpânul, chiar tardiv și inoportun, pentru că nu e de presupus ca dlui Goga să-i fi sărit tandăra abia acum și să se fi iritat pentru o notiță de subsol! Sub direcția veselului cronicar de rime și

proză nesărată se înțelege că *Tara Noastră* s'a văzut nevoită a se refugia de aici la București, neputându-se salva dd. Iacob și Nemoianu. Sacră excentricitate, neegalată decât de ieșirea romanticului dr. Francu! Nu cu atacuri personale, ci cu răsturnarea sutelor de documente va putea fi contestată valoarea cărții mele premiate în temeiul unui referat al istoricului I. Lupas, colegul de bancă ministerială al dlui Goga. Calmul și umorul meu n'au motiv de tulburare:

Ion Clopoțel

Corespondență din București

Edilitate publică

Despre capitala unei țări se spune că e oglinda acesteia. Despre capitala noastră nu s'ar putea afirma acest lucru. Judecând după interiorul Bucureștilor ar trebui să tragi concluzii greșite asupra celorlalte orașe din țară. Când avem localități cu aspecte edilitare adevărat occidentale, cum sunt Cernăuții și orașele de frunte din Ardeal, cu care Bucureștii nu se pot asemăna din acest punct de vedere, nu se poate spune că capitala României Mari e oglinda țării. Lucrul acesta s'ar fi potrivit poate în trecut, când Bucureștii erau într'adevăr oglinda vechiului regat, cu toate lipsurile de civilizație edilitară, cari se găsesc și azi în celelalte orașe din România veche. E, într'adevăr, surprinzător ce puțin progres au făcut sub raport edilitar modern aceste orașe.

În București se vede la tot pasul lipsa unei politici edilitare bine precizate. Lucrările edilitare aici se fac la voia întâmplării și după bunul plac al intereselor particulare ale celor dela conducere. Orașul acesta nu are nici azi încă un plan precis de construcții și de alinierea străzilor. Din cauza aceasta abuzurile sunt la ordinea zilei și presa semnalează zilnic fel de fel de greșeli și incorectitudini la noile construcții.

Dar nici lucrările propriu zis edilitare, cum sunt canalizările, cablurile electrice, pavaul etc. nu sunt făcute după o normă bine precizată. Nu odată se poate vedea cum se sparge trotuarul de asfalt pentru a așeza azi un cablu, ca peste două-trei săptămâni să se spargă din nou acelaș trotuar pentru efeptuarea unor lucrări, cari nu sunt accidentale, ci erau desigur mai dinainte proiectate. Felul acesta de-a lucra dovedește o completă lipsă de prevedere la organele conducătoare din fruntea administrației comunale. Răul acesta nu se poate explica decât prin păcatul general de care suferă întreaga țară: politica de partid, care nu caută decât satisfacerea intereselor partizanilor. După ultimele alegeri comunale am văzut s'a desfășurat o porțiune de pardoseală în stare bună dintr'o stradă nu prea frecventată numai și numai ca să se întoarcă pietrele cu capul în jos, pentru ca cineva să profite repede și ușor de fondurile primăriei. Obiceiul acesta de a se întoarce pietrele cu capul în jos se practica și înainte de războiu.

Lipsa de prevedere se poate vedea și la clădirile ridicate de către stat. Să luăm de pildă palatul ministerului lucrărilor publice. Clădire monumentală cu o fațadă în stil românesc de toată frumusețea. Urzarea dele parter la etaj se face pe niște scări largi și frumoase ornamentate. Ce fole înșă de această lucrare monumentală, dacă arhitectul a uitat să facă proporția corespun-

zătoare a dimensiunilor dintre întrarea principală a palatului și scările de urcare la etaj. Dela poartă dai imediat birna în aceste scări, încât toată grandoarea lor se perde din cauza lipsei de perspectivă, ceace face să ai impresia că-ți cade în cap coridorul de sus. Dar noile aripi dela universitate și transformarea clădirii vechi? Totul îți face impresia unei clădiri de hotel sau de administrație financiară, rigidă și lipsită de orice căldură. De doi ani de zile lucrările de zidărie sunt terminate, dar trotuarul și drumul din față sunt și acum necurătați, după ce au stat nepayate ani de zile. Una din porțile de fier masiv, așezate în anul trecut, s'a îndoit în vră o câteva locuri, de solid ce a fost lucrată.

Odinioară a avut și capitală asta un edili, care avea înțelegere pentru aspectul plăcut

Ion Bala

Cronica medico-socială

Proiectele de legi igienico-sociale

Între proiectele de legi prezentate parlamentului, cele mai importante sunt acelea, cari intenționează regenerarea fizică a națiunii, deci legile născute din cerințele igienice-sociale. Marele merit al ministerului sănătății, condus de d. prof. Lupas este chiar recunoașterea necesității introducerii principiilor igienei sociale la baza legilor țării, elaborând cu ajutorul unui număr de specialiști reputați o serie de proiecte de legi, cari vor asigura noii organizații sanitare, o dezvoltare conform principiilor moderne și bine stabilite ale științei igienei sociale.

Pentru a atinge aceasta organizare e lipsă în prima linie de specialiști. În vederea creării acestor specialiști s'a elaborat proiectul de „lege pentru înființarea Institutului de Igienă și Sănătate publică“, prin care institut se vor forma specialiști tehnici și administrativi necesari, afară de aceasta se dă posibilitate pentru studiul problemelor sanitare și medico-sociale din punct de vedere științific și tehnic, la studiul apelor, atât din punct de vedere clinic-bacteriologic, cât și de gen sanitar, la studiul chimiei alimentare, la studiul statistice, la studiul accidentelor de muncă și la studiul altor probleme, cari cer crearea unui institut de cercetări și de învățământ. În vederea atingerii acestui scop ideal și pentru a se da posibilitate unei dezvoltări armonioase și în cadre cât de largi posibile acestui institut, legea combină într'un mod norocos și științific acele instituții, cari prin materia lor sunt apropiate de obiectul institutului de igienă, cum sunt laboratorul de igienă al facultății de medicină, laboratorul de chimie ale ministerului sănătății; iar pentru unificarea învățământului și pentru conducerea după un pro-

ce-l da unui oraș plantațiile de arbori umbroși pe străzile mai largi. Urmele de la mai vâd și acum. Ici-colo câte un arbore frumos crescut îți arată ce podoabă de plantațiuni ar fi putut să aibă azi bulevardele din București, dacă arborii plantați pe vremuri ar fi fost bine întreținuti și dacă s'ar fi înlocuiți imediat cu alții.

Se va părea curioasă afirmația mea, însă, dar este perfect adevărat că în centrul orașului, pe Calea Victoriei și pe strada Academiei, sunt și azi locuințe încă iluminate electrică sau gaz aerian și încă încălzite cu petrol simplu.

Mai dezolantă e însă chestia, ceselelor. În plin centru majoritatea clădirilor au și acum primitivul closet turcesc, lipsit de cel mai simplu „tout à le goin“. Întrul acesta detestabil îl găsim chiar și la hoteluri și restaurante centrale. Nu se poate lipsa lui W. C. ceace denotă o inferioritate condamnable de civilizație. De asemenea, bășile publice nici nu mai vorbim. Bășile acestea sunt aproape inexistente și cele puține cari se găsesc sunt de o murdărie care nu se poate califica decât ca balcanică. Acestea sunt câteva constatări care caracterizează în linii generale situația edilitară a capitalei noastre. În cronicile viitoare vom căuta să dăm un tablou cât mai complet și mai documentat al vieții sociale culturale din acest oraș, care este totuși cu toate defectele lui, interesant și nu numai pentru noi, ci chiar și pentru străinii cari îl îndrăgesc dacă șed mai mult printre noi.

Ion Bala

gram complet și mai înaintat al învățământului sanitar auxiliar, școlile sanitare existente în București vor fi încorporate în institutul de igienă.

Directorul acestui institut este titularul catedrei de igienă de la facultatea de medicină din București și institutul are bugetul său separat în cadrul Ministerului Sănătății.

Învățământul este asigurat prin:

1. Învățământul de specializare pentru absolvenții facultății de medicină sau medici pentru a obține o diplomă de specialist în igienă și sănătate publică.
2. Învățământul sanitar elementar pentru pregătirea personalului sanitar ajutor.
3. Învățământul universitar propriu zis pentru studenții în medicină.

Prin proiectul de lege pentru organizarea Casei Sănătății, se încearcă recunoașterea pe baze moderne științifice a ministerului sănătății. Necesitatea înființării acestui așezământ este indiscutabilă și dela realizarea lui se așteaptă multe mari îmbunătățiri.

Scopul și atribuțiile Casei Sănătății sunt prevăzute în articolul al 1-lea proiectului și din această următoare sunt mai importante: a studia condițiile sanitare publice și ocrotirilor sociale pentru a scoate în evidență factorii, cari asigură sau împiedică dezvoltarea normală și valorificarea capitalului uman al țării noastre. A elabora și executa în colaborare cu organismele respective din minister planul sistemelor pentru organizarea așezămintelor sanitare și de ocrotire, precum și a studiului și introducerii metodelor cele mai rationally și practice pentru construcția, înzestrarea și întreținerea tuturor așezămintelor sanitare și de ocrotire chiar și a acelor cari se fac în scopul casei sănătății. A ajura înființarea institutiunilor de asistență medicală și so-

Cronici culturale și artistice

A treia Fundație

cială și a lucrărilor de salubritate, ca asanarea localităților și locuințelor, canalizare, alimentare cu apă potabilă și orice alte lucrări de igienă edilitară și a stimularea inițiativa particulară și locală, determinând-o să ia asupra-și o parte din sarcinile sanitare și de ocrotire, a concentra, prelucra și publica toate datele de statistică sanitară și demografică și a face educația igienică a maselor prin organizarea de muzee și prin alte mijloace de propagandă.

Iar pentru ca să-și poată îndeplini chemarea cât mai precis se încorporează la acest institut atât serviciul tehnic, cât și serviciul de statistică, studii și propagandă ale ministerului sănătății.

Casa sănătății este instituită de drept persoană morală și juridică, va fi condusă de un administrator, recrutat dintre inspectorii generali sanitari, sau dintre medicii specializați în igienă și sănătate publică.

Casa sănătății are autonomie, gestiunea fiind deosebită de a. ministerului. — Statul pune la dispoziția casei sănătății fondurile necesare din care se vor acorda împrumuturi județelor, comunelor, orașelor pentru instituții de asistență medicală, sanitară și socială.

Un alt proiect prezentat parlamentului este proiectul pentru reglementarea dentiștilor, prin care se reglementează în mod definitiv practica dentiștilor și se înființează învățământul superior dentistic pe lângă facultatea de medicină din București.

Pentru a mări veniturile asistenței sociale, cu scopul de a veni în mod real în ajutorul văduvelor, invalizilor, orfanilor s'a cerut majorarea taxelor de timbru de ajutor cu 100%. Acest proiect a fost votat de către parlament.

Afară de aceste legi, mai sunt în pregătire: legea pentru protecția mamei și a copilului și legea pentru reglementarea boalelor venerice, legi de o deosebită importanță, a căror cunoaștere este necesară.

Z. Balint

Cronică mărunță

— Ministerul de externe germane, a terminat publicarea materialului de acte diplomatice în legătură cu declararea războiului. D. Stresemann, titularul acestui departament, a declarat că din studiul temeinic al acestor acte oricine își poate face convingerea că Germania n'a deslănțuit nicidcum cu intenție războiul.

— Societatea Scriitorilor Români a acordat în anul acesta următoarele premii: premiul „N. Filimon“ de 25.000 lei dlui Ion Minulescu pentru toată opera sa; premiul „I. Al. Brătescu-Voinești“ de 25 mii lei dlui C. Ardeleanu, pentru romanul „Diplomatul, Tăbăcarul și Actrița“; premiul „C. A. Rosetti“ de 20.000 lei dlui Vasile Savel, pentru romanul „Vadul Hoților“; premiul „Socec“ de 20.000 lei dlui Ion Pillat pentru volumul de poezii „Biserica de altădată“; premiul „S. S. R.“ de 6000 lei dlui Perpessicius pentru volumul de poezii „Scut și targă“; premiul de proză S. S. S. de 4000 lei dlui E. Bouréanu; premiul „Benvenisti“ de 2000 lei dlui G. Dumitrescu pentru volumul de poezii „Cântece pentru madona mică“ și premiul pentru sonet, în valoare de 1000 lei, dlui Artur Enășescu.

— Regisorul Reinhard a semnat la Paris un aranjament în virtutea căruia trupa dela „Comedie Francaise“ va da în cursul lunii Martie o serie de reprezentații la Berlin la „Deutsches Theater“. Mai târziu va da trupa acestui teatru câteva spectacole la Paris.

Din voința regelui Ferdinand, la Iași se va institui o Fundație culturală asemănătoare cu aceea instituită de întâiul nostru rege, în Capitala țării. Ea va purta numele ctitorului, și va fi, alături de cele două Fundații din București, dintre care una este creația Principelui Moștenitor Carol, a treia instituție activă de cultură înființată de Familia noastră domnitoare. Toate trei împreună sunt dovada pozitivă despre spiritul în care Casa noastră domnitoare înțelege să conducă acest popor: prin virtutea culturii.

Înainte de a stăruii asupra însemnătății practice a acestei instituții, deocamdată în fază de proiect, ne oprim la o valoare laterală a ei, care-i dă însă cea mai frumoasă perspectivă.

Fundația Regele Ferdinand nu va lua ființă în Capitala țării, unde se îngrămădesc toate instituțiile noastre înalte, sociale și culturale, ci într'un oraș din provincie. În coloanele acestei reviste s'a analizat de multe ori fenomenul regionalismului cultural. Suntem incredințați că țaria neamului nostru, ca popor de cultură, va izvorî, nu din centralizarea tuturor inițiativelor în orașul-capitală, ci din cultivarea deopotrivă a energiilor din toate părțile țării și din încurajarea acțiunilor locale. Idealul nostru cultural nu este un singur punct luminos, ci mozaicul bogat și prețios, încheat într'un stil unitar, care prețuiește prin adâncime și prin întindere. De aceea privim cu ochi voioși tot pasul făcut, într'o parte sau în alta a țării, pentru înflorirea acestui regionalism cultural.

Gândul regelui s'a oprit asupra orașului de veche glorie a Moldovii, pentru motive legate de viața Sa personală. Iașul a fost ocrotitorul Familiei regale în vremuri de bejenie, acum zece ani. Dar Iașului i-se face o mare dreptate prin această instituție așezată în inima lui. I-se dă un nou prilej de înălțare. După unirea Principatelor, Iașul a stagnat în unele privințe, iar altelei s'a închiruit prin fatalitatea împrejurărilor. Apoi oameni legați cu sufletul de acest oraș și de pământul Moldovii au început să-l învioreze, făcând din el o cetate de ofensivă culturală. Noul așezământ regal de sigur îi va spori puterile pentru aceeaș ofensivă.

TEATRU

Cămila trece prin urechile acului, comedie de Fr. Langer

De mai multe ori am regretat că îndatorirea profesională ne silăște să vedem înscenarea unei piese noi chiar la premieră, când actorii fac încă repetiție, iar rolul principal îl are un fel de supraactor, care-și pune pe cap o tichie metalică în formă de scoică și astfel întoarce spatele către public, nevăzut. Pentru că în forma asta nu putem surprinde ritmul de viață, căruia i-a dat expresie artistică autorul și nu putem avea senzația de plăcere estetică, pe care actorii aceiași actori ne-o dau din plin, prin rezultatul unui efort îndelung susținut, printr'o retrăire personală intensă și originală a unor existențe isvorite dintr'o fantazie de poet.

Mai mult de oricând am simțit acest regret la premiera comediei lui Langer, în care bănuim un fragment de viață adevărată, înălțată pe planul artistic printr'o

gradare voită a elementelor ei componente, în vederea unei finalități, care există și în artă precum există în viață. Iar fără redarea intuitivă prin jocul studiat al actorilor a acestei gradații, piesa rămâne monotona, acțiunea apare deslănțată, deșirată, ca un organism slăbit, care se oferă privirii prin scheletul lui numai. Acest schelet, desbrăcat de forma artistică, ca un organism desbrăcat de carne, care ea susține viața, repede îl botezăm „tendință“ și condamnăm piesa printr'ea și „cu tendință“. La lectura unei piese alim fantazia să îndeplinească acest oficiu dătător de viață, pe scenă însă pretindem actorului să umple din sufletul lui, cu o strădănită personală, în formă intuitivă, umbra de existență, pe care i-o oferă autorul.

Tema acestei comedii este primeniirea vieții în latura ei umană. Principiul democrației, care a existat înainte de botezarea unui curent de luptă socială cu această numire, pe care-l găsim în Biblie exprimat prin cuvintele: „Cei înalțați umili-se vor, iar cei umiliți înalța-se vor“, iar înțelegiunea poporală îl definește plastic astfel: „Dzeu pe unii îi înalță, iar pe alții îi coboară“. Raportați acest adevăr evident pentru indivizii singuratici la o categorie socială și aveți însuși ritmul vieții, veșnic nouă în formă, deși mobilitatea ei pare a urma acelaș principiu esențial.

Poetul, firește, ne sugerează această realitate tot printr'un caz personal, concret. În „Cămila trece prin urechile acului“, o fată a cărei mamă este din categoria socială cea mai de jos, se impune în viață prin inteligența ei naturală, prin spiritul ei întreprinzător, prin voința ei hotărâtă și înclinată spre acțiune, și apare ca singura în stare să salveze gospodăria negustorească a unor degenerați, cari altfel ar sfârși printr'o totală nimicire a gospodăriei lor și prin apunerea definitivă a familiei. Sânge nou se introduce în familie și flacăra vieții unei familii scăpătate câștigă noi puteri. Viața continuă în ritm nou.

Din calitățile literare ale compoziției reținem una, pe care actorii ne-au lăsat să o vedem: comicul de limbaj. Este în piesă un personaj, mama fetei, care prin această calitate ce i-a dat-o autorul de a purta comicul de limbaj, ne amintește de cele mai puternice creațiuni dramatice ale lui Caragiale.

CONFERINTE

A. Maior: Viața soarelui

Printr'o expunere plastică și presărată cu vorbe e spirit, care nu ocoala nici provincialismul și nici expresia comună din limbajul cotidian, d. prof. A. Maior a deslețat problema dificilă de fizică aplicată despre viața Soarelui, pe înțelesul tuturor. Cifre fantastice și proiecțiuni limpezi exprimau siguranța demonstrațiilor științei în această materie.

Conferința nu se poate rezuma în spațiu restrâns, printr'ea în întregime ea era numai un rezumat al cercetărilor făcute de fizicienii distinși în ultimele decenii, asupra acestei materii. De aceea dăm aici câteva concluzii enunțate de conferențiar.

În spațiul imens locuit de sistemul solar există o armonie și o stabilitate perfectă. Soarele, care susține viața pe pământ, după cum condiționează existența celorlalte plante din orbita lui, se alimentează prin energia electrică produsă de materia din

care este format. Această materie e superioară materiei de pe pământ: ea e mai densă. Din cauza temperaturii mari — de 6700 gr. C. la suprafața soarelui și 31 milioane gr. în centrul lui — materia este dissociată, adică armonia dintre nucleele atomilor, care există la materia de pe pământ, în Soare este distrusă. Frecarea materiei, din pricina acestei desarmării, produce energie, precum ciocnirea anarhică a electronilor produce raze Roentgen. Aceste raze, care susțin volumul Soarelui, se transformă apoi în raze de lumină și căldură, cari alimentează planetele vasale astrului-părinte. Arderea materiei, în parte, este un alt izvor de energie solară.

Petele solare și coroana solară sunt erupții de proporții fantastice de materie din corpul atât de încălzit al soarelui.

Col. Bădulescu: Educația fizică

Principial, rolul educației fizice pentru viitorul neamului nostru puțin îl recunosc. Uităm că rezistența noastră fizică ne-a mântuit în multe furtuni ale istoriei, a căror ciclu de bună seamă nu s'a încheiat. S'apoi ne-am pornit pe drumul luminii, al vieții de cultură uitând uneori că această cultură — produs de înaltă spiritualitate, — este condiționată și factorii fizici.

Conferința dlui Bădulescu, — necesară în seria conferințelor secției medicale a „Astrei”, a căror idee centrală este evoluția biologică a neamului nostru și factorii ei determinanți — nu ne-a amintit numai de această neiertată uitare, ci ne-a dovedit, prin date și proiecțiuni de diapozitive și de film cinematic, că există de câțiva ani și la noi o instituție a cărei principală grijă e educația fizică. Este „Oficiul național de educație fizică”, înființat prin lege în anul 1923.

Scopul acestui oficiu este regenerarea neamului, prin cultivarea vigoarei, a puterii de rezistență și a solidarității naționale. El dă elevilor lui, de ambe sexe, sănătate, energie, voie bună și un spirit de valorism cuvințios.

Are două secții: una militară curată, iar a doua pentru toată lumea, care voințe să-și cultive și să-și sporească vigoarea fizică. Aceasta din urmă pregătește profesori de gimnastică.

Oficiul are și un laborator științific: Institutul de educație fizică, înzestrat cu aparate moderne de cercetare a condițiilor celor mai prielnice pentru întrebuițarea diferitelor mijloace de educație fizică. Metoda de gimnastică întrebuițată de oficiu este cea suedeză, care s'a dovedit a fi cea mai rațională și cea mai practică.

Înstituțiile oficiului, care și are sediul în Capitală, sunt în creștere. Iarna lucrează în munți pe teren de schi, iar vara descinde la mare, formând tabere și colonii lângă vatra plajelor. Năzuiește să construiască pe lângă școlile primare și secundare mici institute de educație fizică. Începutul se face tot în Capitală. Și mai multe sunt proiectele de viitor ale acestui important așezământ, pus sub înalțul patronaj al Principelui Moștenitor.

Am schițat această descriere a Oficiului, pentru că socotim, că el trebuie făcut cunoscut în întreaga țară. Oficiul ar trebui să se gândească la o serie de broșuri de propagandă.

În curând:

Salonul umoristic DRALEX
Sub patronajul Societății „Caritatea”

SĂPTĂMÂNĂ MUZICALĂ

Comemorarea lui Grozăvescu, Lakmé de Léo Delibes

Din incinta confundată în întunec și de pe scena tapisată cu doliu greu — de unde de atâtea ori a curs argintul glasului său sonor — sufletul lui Grozăvescu, curat ca ghiata iezelor, a sorbit mângâierea omagiuului postum și sincer; în Empireu, privind printr'un luminis de nori, tenorul a putut avea suprema satisfacție: numele său trăiește în inimile publicului clujan. Programul, foarte bine alcătuit, s'a executat în sala arhiplină de un auditor cucernic. Liniștea profundă și lipsa aplauzelor aminteau parfumul de religiozitate al reprezentățiilor wagneriene la Beyreuth, sugerând o contopire între arta urzită din simțire și cea clădită din gândire.

...Chipul lui napoleonie din ovalul străjuit de patru sfeșnice cu lumânări albe, văzut cu ochii regretului adânc și vesnic, s'a înfipt neșters în inima spectatorilor. Punctul central al piosului festival l-au format ariile prinse pe plăcile de fonograf cari, în sala neagră — străluminată numai de palpitul candelii atârnată sub portretul lui — l-au evocat viu și trist. Am mai putut asculta odată, în aceeași atmosferă de sărbătoare a morților, lamura vocii sale pierdute pentru vecie, scaldată în cleștarul splendid al basmelor și voalată de o duioasă pasiune imprumutată din esența de trandafir a artei pure... Și, atâtea lacrimi licăreau diamant în pe scena orăbă: durerea tenorului după paradisiul pierdut! Aceste ultime efluvii de muzică solemnă și gravă l-au legat de noi cu mătăsoasă admirației candid. Cu o grijă și o înțelegere deplină a datoriei față de „marele dispărut” s'a desfășurat restul programului. Cuvântările: Dr. S. Bornemisa, din partea Sindicatului Presei Române din Ardeal; N. Bretan, din partea Operei și A. Bena, din partea conservatorului, au dat graiu sentimentelor generale în fața stupidei tragedii. Colegii și colegele: Aca de Barbu, Ilona Lévy, Nimi Nestorescu, Ionel Crișan și C. Ujeicu, și-au dat respectuos contribuția, făcând apoi loc cântului operii, sub conducerea lui H. Kleo, care a cântat două liniștitoare compoziții ale lui Dima: „Cela ce cu adânc înțelepciunii”, cu solo de bas și: „Ce este viața”. Comemorarea s'a încheiat cu un punct de orchestră: *Marșul funebru* din „Simfonia a treia”, răpind pe aripa de vultur uriaș a lui Beethoven orice durere pământescă și făcând loc calmului desăvârșit, biruind gândirea transcendentală oricărui mugur de patimă efemeră.

E a treia premieră în această stagiune. Ce înseamnă trei premiere într'un interval așa de scurt, câtă muncă, câtă chibzuință, abnegație, publicul mare abia poate să bănuiască! Dar publicul de obicei e pretențios, ca un copil, pe care-l amăgești cu zaharicale. La o mai penetrantă scrutare a problemei, desigur publicul are dreptate; artiștii trebuie să fie depersonalizați, cel puțin pe scenă. E greu de atins această depersonalizare și în acest punct se concentrează silințele directorilor.

Alegerea operei „Lakmé” s'a făcut după un criteriu destul de străveziu: echilibrarea repertoriului. În primii ani s'au înscenat tot opere grele, clasice; anul trecut și anul acesta ni s'a oferit prilejul unei muzici ușoare și directe, luată din bogatele roade franțuzești. Astfel armați, așteptăm acum eufonica rusească.

„Lakmé” are un caracter distinct de operetă: amestecul de englezesc și indian, cu miros de snobism modern; legeritatea câtorva situații, frivolitatea unor melodii (ex. estătinuirea iubirii lui Gerald „N'am să uit”, care pare o banală și periferică declarație de amor). Firește, în complex, muzica scelipește de elegantă și delicată. Cu o tonică exotice și cu dese rezonanțe nostalgice orientale, țintată cu melodii captivante, vrăjește ca Sacontala iubirii autentice indice. Intriga se aseamănă, în liniile fundamentale cu Madam Butterfly: un tână ofițer englez se înamorează de Lakmé, fata preotului lui Brahma, Nilakantha. Însă Lakmé e o quasi sfântă și nici un păgân n'are dreptul să-i vadă fața; de aceea tatăl ei îl înjunghie pe Gerald. Dus în pădure și îngrijit de Lakmé ofițerul se tămăduiește, dar la azul goarnei, simțul datoriei îl face s'o părăsească pe Lakmé, care se otrăvește. Diferă însă mult partitura de a sărmanei Ciociosan. Acolo totul e ca o smicea de cireș înflorită, peste care se abate tragică o furtună, nimicind-o. Aici e un nufăr de pe malul Gangelui înșorit, rupt și părăsit de o mână dură englezescă. Și orchestra și ariile vibrează de căldură tropică; câteodată răzbate fiorul roșu al dramei: motivul dramatic din uvertură. Duetul lui Lakmé și al Mallikei din actul întâi, ținut într'o duioasă și nevinovată scală, ca o adiere primăvăratecă, fără explozii sentimentale, și aria vestită „a clopoștelor” (act. II), plină de onomatopei subtile, sunt capodopere de compoziție și execuție.

Distribuția bună. Dna Drăgulescu-Stinghe, în Lakmé, o bijuterie de rol, accesibil de efecte meritate și ținut din duioșii adoptabile, neavând înainte fortissimele orchestrei, a dăltuit cu competență o îndrăgostită suplă din îndepărtata Indie. D. Chicideanu, într'un rol dificil, a învins prin abilitate tehnică și prin vocea-i cu registre sigure, mai ales la notele de sus, închegând un Gerald simpatic. Iar d. Ujeicu, Nilakantha, aduce o personalitate artistică de primul rang, în această operă ușoară: și jocul și volumul, toate pledează pentru un artist de rasă; o mai mare consistență a basului dsale l-ar urca câteva trepte mai sus. — Montarea în notă, dovedind priceperea dlui Bretan; directorul de scenă și a dlui W. Wittmann, pictorul Operei.

Bibliografie

Lucru Manual Br. 5-a. Lucrări din lemn necojit de Traian Florian prof, la școala normală din Cluj. Editor Banca Învățătorilor Cluj, Prețul 25 lei.

Lucrarea este continuarea cursului dlui Florian și în special introducerea în lucrările din lemn. Iar partea teoretică se arată principiile și rolul acestor lucrări, iar în partea tehnică, ilustrată cu multe deseme, arată felul cum se execută aceste obiecte ușoare. Lucrările pot fi încadrate în cl. III—IV primară.

M. Sadoveanu: Șoimii, roman ed. VI. Cartea Românească, București, lei 70.

Emanoil Bucuța: Fuga lui Șefki, roman premiat de „Cartea Românească”, București, lei 70.

A. Vlahuță: Poezii 1880—1917, Cartea Românească, București, lei 70.

Viața de Tară, Ianuarie.
La Fédération Balkanique, 15 Febr.
Buletinul Camerei de Comerț și Industrie Turnu-Măgurele, pe lunile August—Decembrie 1926.

Cronica economică — financiară

Bilanțul Băncii „Albina” din Sibiu. Cu toate că anul de gestiune 1926 a stat sub influența unei crize financiare, care a lăsat urme adânci în viața noastră economică, bilanțul pe 1926 al băncii „Albina” din Sibiu ne indică o ascensiune remarcabilă.

Făcând o comparație cu bilanțul pe 1925 ajungem la concluzia, că banca „Albina” nu a fost prea stânjenită în afacerile sale în anul trecut de stările precare economice. Activele au crescut în anul trecut la circa 871.9 milioane lei față de 659.8 milioane lei din anul 1925. Depunerile instituțiilor, cari și în 1925 au prezentat cifra impunătoare de lei 452.752.507,35 au crescut la finea anului trecut la 575.517.024. lei, deci cu circa 25%, ceea ce dovedește marea încredere a publicului ce o are în acest institut chiar și în timpuri așa de grele cum a fost anul trecut. Reescontul cu girurile date pentru împrumuturi dela Banca Națională au atins în anul trecut cifra de circa 88.6 milioane lei, față de 65.6 milioane lei din 1925. Față de acestea, plasamentele încă ne indică o creștere remarcabilă, asumând în anul trecut suma de lei 704.912.828.— lei, pe lângă 553.586.313,23 lei totalul plasamentelor din anul 1925, deci o creștere de circa 28%. Contul imobile a crescut în anul 1926 la lei 10.866.094.—, față de lei 7.459.426,82 din 1925, în decursul anului trecut s'au făcut unele cumpărări noi de imobile. Contul efecte a crescut la circa 44.4 milioane la circa 51.5 milioane lei. Criza de numerar se observă în mod destul de eclatant la contul cassa și disponibilități la bănci, cari în anul trecut asumă suma de lei 41.753.412.— față de lei 49.872.366,56 din 1925. Capitalul cu rezervele fac în 1926 lei 82.471.908.—

Examinând contul profit și pierdere pe 1926 vedem, că acest an gestiune a adus institutului rezultate satisfăcătoare. Acest cont se soldează în 1926 cu un beneficiu net de lei 25.377.491.— față de lei 20.635.142,04 din 1925; deci o creștere de circa 25%, ceea ce a determinat consiliul de administrație al institutului să dea în anul acesta o dividendă de neto 24% (în 1925 dividendă a fost de neto 22%). Venitul brut al institutului a fost în 1926 de 118.7 milioane lei.

După ce am trecut în revistă în mod comparativ principalele poziții ale bilanțului, să analizăm mai deaproape structura bilanțului pe 1926. În ce privește relațiunea între mijloacele proprii și cele străine observăm la prima vedere o disproporție destul de mare. Mijloacele proprii însumă circa 107.84 milioane lei, până când cele străine

circa 684.49 milioane lei, deci de șase ori mai mare. Dacă luăm însă în considerare modul cum s'au întrebuințat mijloacele străine ajungem la constatări foarte liniștitoare. Anume lichiditatea plasamentelor față de angajamente ne indică o cvotă mult superioară decât s'ar putea aștepta la un institut cu un caracter curat de bancă de depozite, pe cum este banca „Albina”. Pentru a evidenția mai bine lichiditatea băncii trebuie să clasificăm diferitele poziții din active după gradul lor de a putea fi lichidabile și astfel să le punem în față cu totalul angajamentelor institutului. Cele mai repede lichidabile poziții sunt: cassa, bonurile la bănci, monetele și contul efecte, cari fac în total 93.3 milioane lei; deci din totalul angajamentelor de circa 684.49 milioane lei circa 14% sunt imediat lichidabile. După pozițiile acestea imediat lichidabile, vin în considerație pozițiile de gradul II, cari sunt: portofoliul de cambii (cred. personale și ipotecare) și avansurile pe efecte publice, cari fac circa 340.2 milioane lei. Prin urmare mijloacele de I și II grad de lichiditate însumă în total lei 433.5 milioane, ceea ce asigură institutului posibilitatea de a lichida în scurt timp (maximum în 3 luni) 65% din angajamentele sale. Mijloace relativ destul de repede lichidabile ne oferă și plasamentele în formă de credite în cont-curent, în sumă de lei 364.3 milioane lei, cari împreună cu celelalte mijloace deja specificate reprezintă suma de 797.8 milioane lei, — totalul mijloacelor lichidabile în scurt timp, — față de 684.49 mil. lei totalul angajamentelor. Prin urmare putem să ne convingem, că mijloacele străine sunt așa plasate ca în orice timp să se poată cu ușurință restitui creditorilor băncii. Iar în ce privește siguranța plasamentelor, pentru aceasta ne oferă destul chezașie vechea reputație a băncii „Albina”, care a devenit un simbol în viața noastră economică.

Este demn de relevat faptul laudabil că, precum și în anii precedenți tot așa și în anul acesta s'a alocat din profitul net o sumă importantă pentru diferite scopuri culturale și filantropice. Suma destinată este de 1.800.000 lei.

Creșterea leului. Leul nostru ne-a dat odată mai mult dovada destul de bună că în chestii de valută nu poți fi profet. Atunci când situația generală politică pare mai consolidată, când s'a lucrat din răspuțeri la intensificarea exportului, leul nostru a mers la vale.

De vre-o câteva zile asistăm la o altă dispoziție a leului; anume începe să crească, ajungând deja la Zürich 3.15 centime. Toți se întreabă ce e cauza?, ne-am consolidat poate situația politică?, — dispozițiile cele mai recente de ordin intern ale guvernului credem că ne face a crede contrarul —, sau ne-am exportat recolta mult trâmbitată? Nu se știe. Una e cert că deși leul a avut din Maiu anul trecut o tendință fermă, fiind dispus mai mult la oscilări în sus decât în jos, totuși scumpetea în intern crește treptat, iar criza de numerar stânjenește orice activitate.

Situația Băncii Naționale din Cehoslovacia. Banca de emisiune din Cehoslovacia publică o situație sumară pe 7 Febr., din care extragem următoarele date:

Stockul metalic 1.037.7 mil. Kc.; Disponibilități în străinătate 2.056.6 mil. Kc.; Cambii escontate 111.3 mil. Kc.; Datoriile statului și oficiului bancar 5.359.9 mil. Kc.

Capital vărsat (12 mil.) 406.0 mil. Kc.; Banca în circulație 6.709.1 mil. Kc.; Depozite 2.046.7 mil. Kc.

Acoperirea metalică se prezintă în forma următoare:

Bilete în circulație la 7 Febr. 6.709.1 mil. Kc.; Soldul contului de viramente și depozite 2.046.7 mil. Kc. Total 8.755.8 mil. Kc. din care se detrag datoriile statului pentru preschimbarea coroanelor 4.788.0 mil. Kc., rămâne 3.967.8 mil. Kc. ca bază pentru calcularea acoperirii metalice.

Acoperire metalică:
Aur 916.8 mil. Kc.; argint 96.6 mil. Kc.; devize străine 1904.2 mil. Kc. — Total 2.917.8 mil. Kc., adică 73.5% Secontul a fost la 7 Febr. 5 1/2%, iar dobânda 6 1/2% — 7%.

Dr Traian Nichicu

Publicațiuni

No. 2551—1927. *Primăria Mun. Cluj*

Se aduce la cunoștință generală, că Municipiul Cluj va cumpăra pe cale de licitație publică cu oferte în scris, închise și sigilate, diferite semințe necesare pentru Măieristea Centrală pe anul 1927.

Licitația se va ține în conformitate cu dispozițiile art. 72—83 din legea contabilității publice în ziua de 15 Martie 1927 ora 5 p. m. înaintea comisiunii interimare a Municipiului, sala de sedință.

Ofertanții împreună cu ofertele lor vor înainta mostre și garanții ref. la semințele oferite.

Tabloul semințelor de lipsă și condițiunile de licitație se pot vedea în biroul Călea Traian 19.

Cluj, la 22 Febr. 1927.

No. 2553—1927. *Primăria Mun. Cluj*

Se aduce la cunoștință generală, că Municipiul Cluj va cumpăra pe cale de licitație publică cu oferte în scris, închise și sigilate diferite materiale de piele necesare pentru Măieristea Centrală pe anul 1927.

Licitația se va ține în conformitate cu dispozițiile art. 72—83 din legea contabilității publice în ziua de 15 Martie 1927 ora 5 p. m. înaintea comisiunii interimare a Municipiului, sala de sedință.

Tabloul materialelor precum și condițiunile de licitație se pot vedea în biroul Călea Traian 19.

Cluj, 22 Febr. 1927.

No. 2552—1927. *Primăria Mun. Cluj*

Se aduce la cunoștință generală, că Municipiul Cluj va cumpăra pe cale de licitație publică cu oferte în scris, închise și sigilate materialul de scânduri necesar pentru Măieristea centrală pe anul 1927.

Licitația se va ține în conformitate cu dispozițiile art. 72—83 din legea contabilității publice în ziua de 15 Martie 1927 ora 5 p. m. înaintea comisiunii interimare a Municipiului, sala de sedință.

Tabloul materialelor precum și condițiunile de licitație se pot vedea în biroul Călea Traian 19.

Cluj, la 22 Febr. 1927.

Toată lumea citește:

Revoluția din 1918 și Unirea
Ardelului cu România
de ION CLOPOTEL Prețul Lei 100

Bibliografie

Tara Voevozilor, Ian.
Tara Noastră, 20 Febr.
Școala Noastră, 15 Febr.
Comoara Satelor, Nov.—Dec. 1926.
Viața Agricolă, 1 Febr.
Pagini Agrare și Sociale, 31 Ian.
Transilvania, Ian.
Educația, Febr. și Martie.
Casa Noastră, Ian.
Ritmul Vremii, Ian.
Infrățirea Românească, Ian.
Ramuri, Oct. 1926.
Școala Ialomiței, Ian.—Febr.
Revista Societății Tinerimea Română, An. VIII, Nr. 5.
Arte și Meserii, an. VIII, nr. 93—94.
Școala Meseșană, Ian.
Răsăritul, Ian.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMĂNALE

Apostolii

Nu e vorba de ceata celor 12 și nici de aceia, al căror nimb de strălucire îl făurește mila antecamerelor ministeriale; — ci de tăcuta și mult răbdătoare armată a profesorilor secundari.

Învălburată de vânturile tuturor miserului postbelice, purtată în interesul culturii de pe un meleag pe altul al țării, pentru a lupta cu întunericul ce stă să înghită generația tânără de azi, ea rezistă dărâș pe pozițiile amenințate ale cultivei. Dacă această luptă e într-o câmta mai ușoară în orașele din interiorul țării, ea e neînchipuit de grea în orașele înșiruite de-alungul graniței.

Departate de centru, profesorul secundar năpăstuit într-un oraș din nordul Ardealului, nu are de luptat numai cu greutatea romanizării unei vieți înstrămate de un mileniu, dar ce e mai dureros, el trebuie să lupte și cu nepăsarea celor ce trebuie să-l ajute în mod efectiv în opera lui mărețată și cari, în viața lor comodă dela centru, nici nu se sinchiesc de lipsurile și piedicile ce stau în calea celui trimis acolo să fie aprinsă facla culturii.

Inspekțiile oficiale, ordinile, dispozițiile și întregul cortegiu de formalități, nu ameliorează câtuși de puțin situația grea materială cu care se luptă școlile noastre secundare la graniță. O anchetă desbrăcată de haina oficialității, — care de multe ori își pretinde să arăți într-o culoare roză însuși zăbranicul negru, — poate desvălui adevărata situație a acestor școli.

Dar cine ar putea înșirui nevoile pe care un ochi obiectiv le poate descoperi în orice peregrinare făcută în nordul Ardealului? De multe ori sunt cazuri, cari deși le vezi cu proprii tăi ochi, te dor, nu le poți spune.

Politicianismul destructiv și de căpăturală, al cărui egoism nu-și are marginii mai ales în regiunile mai depărtate, otrăvește viața socială și constituie cel mai formidabil obstacol pentru luminarea poporului și crearea unei atmosfere de viață intelectuală în orașele dela graniță. În timp ce directorii de licee, secundarii de întreaga ceată profesorală, țin conferințe în cadrul „Astre”, organizează șezători în oraș și la țară, scot ziare și reviste din toată sărăcia lor, bat drumurile apropiindu-se sufletește de nepăstuitul nostru popor dela sate, politicianii distrug brutal această operă idealistă, prin intrigi și crearea unei îmbăscite atmosfere de ură fratricidă.

Și profesorii, umili, dar îndărătnici în credințele lor idealiste, în mărețată și sfânta lor misiune, urcă trudnic pe Golgota lipsurilor, a indiferenței, a nepăsării, a sfidării din partea celor puternici, a tuturor nevoilor pentru că idealul lor e mare, e luminos, e apostolic și calcă în picioare vremelnica ambiție a celor ce-i ignorază. H. T.

Imperialism anglo-saxon. — Există și acesta ori cât s'ar părea că-l apără o Americă democrată. S'a putut constata din nou cu prilejul ultimei note pentru limitarea armamentelor navale, trimisă de președintele Coolidge Angliei, Japoniei, Franței și Italiei. — Se știe că forța Angliei și a Statelor-Unite e datorită în întăiul rând stăpânirii mărilor. Ori, prin această notă Statele-Unite căutau să imprimă un caracter definitiv acestei superiorități maritime, cerând pentru ele și Anglia o limitare a armamentelor la proporția 5—5, pe când celelalte mari puteri ar rămânea în proporția

4 (Japonia), 3—3 (Franța și Italia). Prin nota lui, președintele Coolidge, a arătat în fond o bună intenție. Intenția ideală a Societății Națiunilor de a face un pas mai departe spre desarmare, spre pace. Dar dacă privim foloasele universale ale intenției, nu putem ajunge decât la concluzia care am pus-o în fruntea acestei notițe. Pentru că Statele-Unite și Anglia prin poziția lor insulară nu au nevoie decât de protejarea unei flote. Ori limitându-se armamentele de această natură în proporția cerută de președintele Coolidge, ele și-ar vedea asigurată pentru totdeauna stăpânirea mărilor și ar putea oricând să se apere împotriva unui atac din afară. Dar problema desarmării nu trebuie niciodată limitată la un singur armament și la o parte dintre state. Ea are un caracter cu mult mai complex și mai general. De multeori războaiele mari au născut din conflictele între statele mici. Și faptul acesta se va întâmpla cu atât mai ușor în viitor întrucât a crescut considerabil solidaritatea politică universală. De aceea răspunsul negativ dat de Franța, notei americane, ne pare singurul just și corespunzător idealului de bază al Societății Națiunilor. Pentru că numai acest punct de vedere înalt, urmărit de S. N. dă siguranța statelor mici și le apără de tentaculele viitoarelor imperialisme — anglo-saxone, germane, panslaviste, sau chiar... asiatice.

Biata limbă „de stat”. — Întâmplător mi-a căzut în mână o invitațiune la „Bal-Calico”, ce-l aranjează funcționarii particulari din Gherla. Un lung șir de nume ne arată cine sunt „patronii, comitetul și aranjatorii” acestui bal. Printre ele găsim și trei nume românești, rătăcite acolo, cu voia sau fără voia lor; încolo tot nume „neaoșe” ungurești. Invitațiunea e scrisă în limba maghiară și în cea...de stat. Brevii funcționari din Gherla vreau să dea dovadă de patriotism și să fie și prevenitori față de aceia, cari n'ar fi aplicați să se îmbrace în costum de „calico”, pentru aceea le spun invitațiilor români în limba...statului: Prezentarea în „calico de și e doritor nu e obligator”. Credem că românii din Gherla vor lua în considerare buna intențiune a concetățenilor lor maghiari și-i vor onora cu prezența lor. Oricum, cu toată pocirea dulcii noastre limbi, vestitul opid Gherla invită azi pe români la bal, în vreme ce în veacurile trecute „fi trimitea la Gherla” adică în fiorelele ei temnițe.

O expoziție interesantă. — Într-una din sălile Ateneului din Capitală a fost în luna Februarie o expoziție interesantă prin caracterul ei particular și specific. E vorba de expoziția de „Ceramică artistică” a pictorilor C. T. Pașcanu și M. Ulea Pașcanu și de „Sculpturi în paste simfonice” a sculptorului Mihai Onofrei. Arta celor doi dintăi constă în aplicarea pe vase de ceramică a unor picturi, cari se disting prin o execuțiune în culori și desemnuri neobișnuit de bine reușite, cari dau vasului un adevărat aspect artistic. Picturile acestea mai au și o valoare de caracter național prin faptul, că ele reprezintă motive din viața noastră bisericească, din istoria națională sau din literatura populară. Execuțiua tehnică a vaselor e superioară lucrurilor produse până acum de industria ceramică din țară, astfel că li-se poate da cu drept cuvânt titlul de obiecte de artă. „Sculpturile în paste simfonice” sunt o invenție a sculptorului M. Onofrei și valoarea lor constă în

faptul că printr'un procedeu de ardere chimică se poate da unei lucrări sculpturale recente înfățișarea de vechime din orice epocă și într-o foarte bogată variațiune de culori. Astfel o statuie din lut simplu poate fi transformată ca să apară ea și când ar fi din bronz, fer, aramă, peatră, marmoră, etc. Obiectele expuse la Ateneu înfățișau vre-o 30 de variații de culori și de...metale. Geniul artistic al neamului românesc se manifestă tot mai puternic și tot mai variat.

Uniunea interparlamentară și chestiunea minorităților noastre. — În ziua de 1 Sept. 1926 s'a ținut la Washington-Ottawa al XXII-lea congres interparlamentar, la care România a fost reprezentată prin d. Dr. Ioan Mateiu, prof. Desbaterile acestui important congres au eșit acum de sub tipar și astfel ne este dată posibilitatea de a lua cunoștință precisă de conținutul lor. Într-una din aceste fascicule sunt cuprinse procesele verbale privitoare la desbaterile cari au avut loc asupra problemei minoritare dela noi. Discuțiile acestea au fost provocate de un protest al Ungariei prezentat congresului prin d. M. Berzeviczy, fost ministru al instrucțiunii publice în Ungaria. În protestul acesta se afirmă că minoritatea maghiară din România ar fi rău tratată. Argumentele reprezentantului ungar sunt cele cunoscute de toată lumea și „dovezile” sunt luate din statistica Ungariei, despre care se știe în ce măsură poate servi ca material documentar. În astfel de condițiuni situația dlui Mateiu n'a fost prea grea și dsa a reușit într-o replică și duplică să răstoarne toate afirmațiunile din protestul maghiar, folosindu-se, după cum spune d-sa, nu de documentele românești ci chiar de cele ungare, cari abundă de date și cifre relativ la politica ce o făceau pe viemuri guvernele ungare față de naționalități și îndeosebi față de români. Congresul a trebuit să rămână complet edificat asupra adevărului pe care se bazează protestul Ungariei.

Moda în școlile de fete din Ungaria. — Ministrul instrucțiunii publice din Budapesta a dat o circulară către toate direcțiunile școlilor de fete, prin care le pune în vedere să interzică elevelor a se îmbrăca cu rochii scurte, cari nu acopăr genunchii sau sunt decoltate la gât și nu au mâneci. Ministrul invită și pe membrii corpului didactic să premergă cu exemple bune în privința aceasta. N'ar strica dacă s'ar imita și la noi gestul ministrului ungar, căci mai cu seamă în ceea ce privește partea a doua din circulară se simte mare nevoie și la o seamă din profesorele noastre.

Suprimarea vizumului la pașapoarte. — Tratatul urmate între Germania și Anglia cu privire la suprimarea vizumului la pașapoarte au dus la rezultat pozitiv. Se crede că în curând se va pune în aplicare această convențiune. Cu acelaș scop au fost tratative și între Portugalia și Luxemburg, cari s'au terminat deasemenea favorabil. Oficiul extern al Germaniei a luat inițiativa unei cât mai largi generalizări a suprimării vizumului și în scopul acesta a înepcut tratative cu mai multe state europene.

În numărul viitor :

Urmarea și sfârșitul studiului *Activitatea lui Ioan Slavici la „Tribuna” din Sibiu*, de Olimpiu Boitos.

De vorbă cu Maurice Maeterlinck de Adria Corbul.

Publicațiune

Se aduce la cunoștința tuturor că prin decretul regal No. 3938—926, publicat în „Monitorul Oficial No. 286 din 22 Decembrie 1926, se pune în circulație, pe ziua de 1 Ianuarie 1927, noi timbre mobile fiscale de 1 leu, 2, 3, 5, 10, 20, 30 și 50 lei.

Aceste timbre mobile sunt de formă dreptunghiulară, având sus cuvântul „România“, în mijloc efigia Regelui, sub efigia valoarea în cifre, în dreapta și stânga acestei valori cuvântul „Leu“ sau „Lei“, iar jos în litere cuvântul „Timbru fiscal“.

Colorile noilor timbre ce se vor pune în circulație sunt următoarele:

Pentru timbrele mobile de 2 lei, culoare albastru închis.
Pentru timbrele mobile de 3 lei, culoare albastru deschis.
Pentru timbrele mobile de 5 lei, culoare roșie.
Pentru timbrele mobile de 10 lei, culoarea portocalie.
Pentru timbrele mobile de 20 lei culoarea verde închis.
Pentru timbrele mobile de 30 lei, culoarea verde oliv.
Pentru timbrele mobile de 50 lei, culoarea violet.
Actualele timbre aflate în comerț vor continua să fie valabile până la data de 1 Aprilie 1927, dela care dată nu vor mai putea fi întrebuințate.

Se vor putea însă preschimba cu cele din noua emisiune până la data de 1 Iulie 1927.

Preschimbarea timbrului vechi cu cele din noua emisiune se va face la depozitele R. M. S. cât și la debitanții de vânzarea produselor R. M. S.

No. 331.625—1926, Decembrie 22.

Banca de Credit și Casa de păstrare Cluj
(Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank, r.t.)

și-a ținut Duminecă a 32 adunare generală prezidată de d. *Stefan Ugron*. Directorul general *Bocsáncki* a prezentat raportul direcțiunii insistând asupra activității multilaterale și mănoase a băncii în anul trecut, când și-a ridicat și capitalul social și rezervele la 77 milioane lei. Câștigul curat este de 9 milioane 320 mii, și se dau 17 procente dividendă.

Totalul depunerilor a atins cifra de 324 milioane; în 1926 a crescut cu 25 milioane. Investițiunile cari erau în 1925 de 315 mil. în 1926 au sporit la 353 mil.

Filialele au dezvoltat o activitate rodnică Banca și-a înmulțit întreprinderile bancare prin cointeresare, în Huedin și Oradea.

Au fost aleși de adunarea generală: membru nou contele *Nic. Bányfi*, în comitetul de supraveghere dr *Makkay Sándor*, în consiliul de administrație: *Anton Bardescu*, *Ștefan Boeriu*, dr *Ion Buia* și *Eugen Goga*.

„Casa Noastră“ Societate Anonimă pentru Bancă, Comerț și Industrie

ACTIV		Bilanțul general încheiat la 31 Decembrie 1926		PASIV	
Cassa :				Capital*	20000000.—
Numerar	9764063.19	18228293.17	Rezerve**	6250300.—	
Disponibil la Bănci	8464 29.98		Rezerve pentru Creanțe Dubioase	2500000	
Protofolii de Efecte Comerciale :			Dotafia din anul 1926	3500000.—	
Efecte de primit	34137478.30		Fona de Penz uni ;***	750000.—	10500300.—
Efecte de primit Creditul Industrial	777500 —	34914978.30	Depozite :		
Efecte Publice și Acțiuni :			Cu ilvrete și în cont curent	6 360782 75	
Rente și obligațiuni	3000.—		În valute streine	30 123158.—	94383940 75
Diverse Acțiuni	17258415.—	17261415.—	Garanții :		
Avansuri :			Avale	14002084.50	
a) Efecte Publice și Acțiuni	4580525.—		Conturi curente creditoare :		36258627.18
„ Efecte Comerciale și Cesiuni	1,831499.88		Creditori în valute streine :		17824847.15
„ Protofolii Speciale	7721298.—		Reescompt :		
„ Mărfuri, Cereale și Lemne	8564141.68		La B. N. R.	18457547.—	
„ Ipoteeci	17851295.—	51648754.56	La Creditul Industrial	712500.—	19170047.—
Debitori în Cont-Curent :			Disp. securi și Pași America		
Diversi Debitori	129 16890.56		Plăți Restante. Trate e c.		597635 16
Debitori în Valute Streine	48975603.36	84403230.71	Dividende neridicate :		1589 50
Avansuri acordate la diferite întreprinderi	23390736.79		Beneficiu Net :		
Imobile :			Report din 1925	16323 75	
Satu-Mare Str. Lucaciu No. 5., Str. Horia No. 5. și Magazia dela Gara Baia-Mare Piața Unirei No. 7. și Magazia dela Gara		2830000.—	Beneficiu per 19 6	5054944.25	5071268.—
Inventar :		3.—			
Garanții :					
Pentru Clienți și Avale	14002084.50				
		209286671.74			209286671.74

DEB T		Contul de Profit și Pierdere		CREDIT	
Cheltueli de Administrație :				Report din 1925	16323.75
Salarii Chirii, Porto, Luminat, Incălzit, etc.		7114164.16		Dobânzi, Comisioane etc.	13169108.41
Rezerve pt. Creanțe Dubioase :		1000030.—			
Beneficiu net :					
Report din 1925	16323.75				
Beneficiu Net 1926	5054944.25	5071268.—			
		13185432.16			13 85432 16

Ioan Franco subdir., exp. contabil
Dr. Octavian Popp director general
Maurițiu Reiter inn director
Mircea Cioranu procurist, șef cont., exp. cont'

Vdrificat și găsit conform registrelor :

Cenzori : **D. Stavraț**, **G. Dragoș** contabil expert, **Dr. St. Dărăbant** președinte, **Dr. Traian Erdell**, **Dr. Augustin Silvaș**